

Rekenkameronderzoek

Armoedebeleid Sint-Michielsgestel

Rekenkamercommissie Sint-Michielsgestel

Vastgesteld door de rekenkamercommissie op 4 september 2020

Onderzoekers:

- Martijn Mussche
- Douwe Hoitinga

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
1.1	Introductie.....	3
1.2	Hoofdvraag, onderzoeksvragen en normenkader	3
1.3	Afbakening en onderzoeksmethodiek	4
1.4	Leeswijzer.....	5
2.	Analyse armoede in Sint-Michielsgestel	6
3.	Analyse beleid en uitvoering.....	13
3.1	Beleidskaders	13
3.2	Netwerk.....	15
3.3	Integrale benadering.....	20
3.4	Zicht op de doelgroep	22
3.5	Doelbereiking	23
3.6	Participatiewet	30
3.7	Gemeenteraad	32
4.	Conclusies en aanbevelingen	34
Bijlage 1.	Geraadpleegde personen.....	36
Bijlage 2.	Bestuurlijke reactie	37
Bijlage 3.	Nawoord rekenkamercommissie	41

1. Inleiding

1.1 Introductie

De doelstelling van de Rekenkamercommissie met dit onderzoek is inzicht te kunnen geven in de opzet en uitvoeringspraktijk van het armoedebeleid in de gemeente Sint-Michielsgestel. Daarnaast moet het onderzoek zicht bieden op de gevolgen van de Participatiewet (2015), in hoeverre het beleid op dit moment doeltreffend en doelmatig is en wat er beter kan in de toekomst.

1.2 Hoofdvraag, onderzoeksvragen en normenkader

De Rekenkamercommissie Sint-Michielsgestel heeft de volgende hoofdvraag geformuleerd:

- Op welke wijze geeft de gemeente Sint-Michielsgestel uitvoering aan het armoedebeleid en wat zijn hierbij de gevolgen van de Participatiewet?
- Wat zijn hierbij eventuele verbeterpunten?

Concreet laat zich dit vertalen in de volgende vragen en de daarbij behorende normen:

	Deelvraag	Norm
1.	Welke (financiële) beleidskaders heeft Sint-Michielsgestel geformuleerd op het gebied van armoedebeleid?	a) De gemeente heeft een actueel beleidskader voor armoedebeleid; b) De gemeente heeft in het beleid aandacht voor specifieke doelgroepen zoals jeugd, mensen met een migratieachtergrond, mensen met een arbeidshandicap, et cetera. c) De gemeente Sint-Michielsgestel heeft SMART-geformuleerde beleidsdoelen voor het armoedebeleid;
2.	Welke partijen vormen samen met de gemeente een netwerk in de aanpak van armoede?	a) Er is een netwerk van (maatschappelijke) organisaties die bijdragen aan het tegengaan van armoede in Sint-Michielsgestel. b) De gemeente vervult een centrale regiefunctie in het armoedebeleid;
3.	In hoeverre is er sprake van een integrale benadering van het vraagstuk?	a) De gemeente benadert het vraagstuk van armoede, werk en zorg integraal en vanuit het perspectief van de inwoner;
4.	a. In hoeverre hebben de gemeente en andere (maatschappelijke) organisaties zicht op de doelgroep voor het armoedebeleid? b. Hoe ziet de doelgroep eruit (kwantitatief en kwalitatief)?	b) De gemeente heeft zicht op de doelgroep en subdoelgroepen (zzp'ers, agrariërs, mensen met schulden, mensen net boven de bijstandsnorm); c) Organisaties hebben zicht op de doelgroep of subdoelgroepen; d) De gemeente en andere organisaties weten welke (sub)doelgroep(en) buiten beeld blijven; e) De gemeente en andere organisaties werken samen om zicht te krijgen op de doelgroep en subdoelgroepen;
5.	Op welke wijze en in welke mate draagt de uitvoering van het beleid bij aan de beleidsdoelen?	a) De gemeente heeft – op basis van dit beleid en passend binnen wet- en regelgeving – een op de doelgroep van het armoedebeleid toegesneden set voorzieningen voor de doelgroep; b) De voorzieningen dragen bij aan de doelen van het gemeentelijk armoedebeleid;

	Deelvraag	Norm
		c) De voorzieningen zijn toegankelijk; dat wil zeggen dat ze vindbaar zijn en dat er geen drempels voor de doelgroep om er gebruik van te maken; d) De beschikbare voorzieningen worden gebruikt en de budgetten worden ingezet (geen onderuitputting); e) Het kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen sluit aan op de behoefte van de doelgroep; f) Het evalueren van armoedebeleid en de uitvoering van de Participatiewet is opgenomen in de gemeentelijke beleidscyclus;
6.	Welke gevolgen heeft de Participatiewet (2015) op de uitvoering van het armoedebeleid en hoe gaat de gemeente om met deze gevolgen?	a) De gemeente heeft een actueel beleidskader voor de Participatiewet; b) De gemeente heeft SMART-geformuleerde doelstellingen voor de uitvoering van de Participatiewet;
7.	In hoeverre wordt de gemeenteraad adequaat geïnformeerd over de realisatie van het armoedebeleid en relevante ontwikkelingen hierin?	a) Raad en college hebben concrete afspraken over de betrokkenheid van de gemeenteraad bij het armoedebeleid en de Participatiewet; b) De raad wordt adequaat, tijdig en op maat door het college geïnformeerd over budget en uitgaven in het kader van het armoedebeleid; c) Ook biedt het college de raad inzicht in de ontwikkeling en de achtergrond van de ontwikkeling; d) De raad is tevreden over de informatievoorziening rond het armoedebeleid.

1.3 Afbakening en onderzoeksmethodiek

Het onderzoek richt zich op:

- De opzet en uitvoering van het armoedebeleid in de gemeente Sint-Michielsgestel;
- De regierol van de gemeente en de communicatie richting de doelgroep en relevante actoren waarmee de gemeente samenwerkt bij de uitvoering van het armoedebeleid;
- De impact van de participatiewet en de wijze waarop de gemeente omgaat met deze en andere relevante ontwikkelingen;
- De wijze waarop de gemeenteraad betrokken wordt bij het armoedebeleid.

Het onderzoek richt zich niet op:

- De recent in gang gezette ambtelijke samenwerking met de gemeente Boxtel;

Voor het onderzoek zijn 19 personen gesproken verdeeld over 14 gesprekken plus een groepsgesprek met een afvaardiging raadsfracties Sint-Michielsgestel. Deze personen zijn werkzaam binnen de gemeente, de betrokken netwerkpartijen of hebben ervaring met het gebruik van de minimavoorzieningen in de gemeente Sint-Michielsgestel (ervaringsdeskundige). Naast interviews is er een uitgebreide documentstudie uitgevoerd, met onder andere een analyse van de cijfers achter het armoedebeleid en diverse beleidsdocumenten.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 belicht het vraagstuk van armoede en de doelgroep in Sint-Michielsgestel. De zeven onderzoeksvragen komen aan bod in hoofdstuk 3, in de paragrafen 3.1 tot en met 3.7. Elke paragraaf begint met een oordeel over de mate waarin de gemeente voldoet aan de – per onderzoeksvraag- gestelde normen. Vervolgens wordt ingegaan op de beantwoording van de betreffende onderzoeksvraag. Elke paragraaf sluit af met een samenvattende bevinding met daarin ook de onderbouwing van de score op de gestelde norm. Hoofdstuk 3 bevat ten slotte de conclusies en aanbevelingen.

2. Analyse armoede in Sint-Michielsgestel

Dit hoofdstuk gaat in op de onderzoeksvraag:

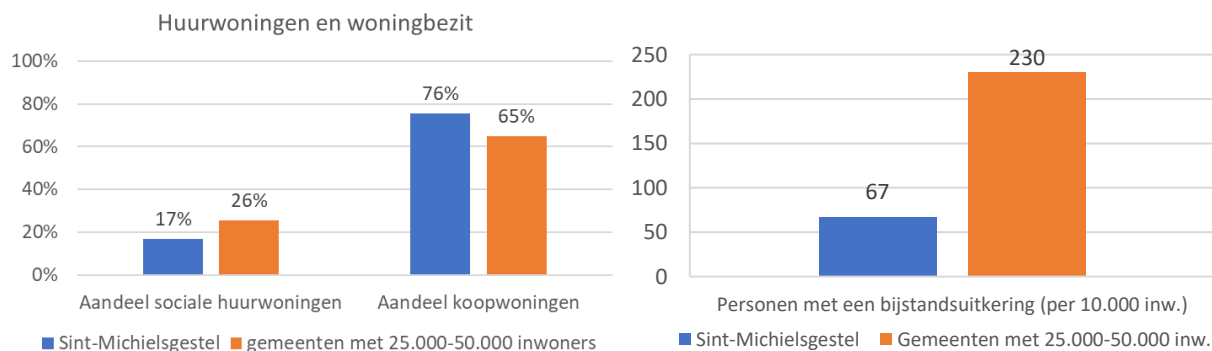
Hoe ziet de doelgroep van het armoedebelëidin Sint-Michielsgestel eruit (kwantitatief en kwalitatief)?

Wanneer is sprake van armoede?

Ook in een welvarend land als Nederland is armoede nog altijd een actueel en belangrijk thema. Armoede is een complex fenomeen en kent meerdere definities. In enge zin betekent het een tekort aan financiële middelen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (hierna: SCP) legt de grens van het benodigde budget voor de basisbehoeften voor een alleenstaande op minimaal €1.039,- per maand.¹ In ruime zin omvat armoede een groot aantal aspecten en (negatieve) gevolgen, bijvoorbeeld maatschappelijke uitsluiting en allerlei lichamelijke/ psychische klachten. Naast het basisbehoeftenbudget hanteert het SCP ook een niet-veel-maar-toereikendbudget, waarbij rekening wordt gehouden met kosten voor ontspanning en sociale participatie. (€1.135,- per maand voor een alleenstaande).

Kenmerken gemeente Sint-Michielsgestel

De gemeente Sint-Michielsgestel telde in december 2019 29.202 inwoners, waarmee de gemeente in beginsel te vergelijken is met gemeenten in de grootteklasse 20 duizend tot 50 duizend inwoners in de stedelijkheidsklasse 'weinig stedelijk'.² Uit meerdere indicatoren blijkt dat Sint-Michielsgestel relatief vermogend en welvarend is.³ Zo heeft de gemeente een relatief hoog percentage eigen huizenbezitters en een relatief laag aandeel sociale huurwoningen (figuur 1). Ook heeft de gemeente relatief weinig bijstandsgerechtigden (figuur 2).

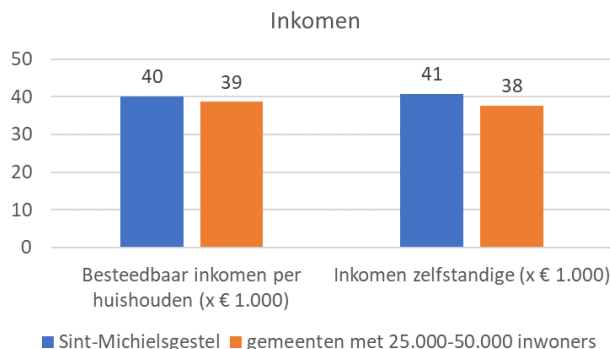
Figuur 1. Huurwoningen en woningbezit in 2018 (Bron: CBS) Figuur 2. Aantal bijstandsgerechtigden in 2019 (Bron: CBS)

¹ Goderis et al., De SCP-methode voor het meten van armoede - herijking en revisie, Sociaal- en Cultureel Planbureau (SCP), Den-Haag, november 2018.

² In dit onderzoek is Sint-Michielsgestel zowel vergeleken met de vergelijkbare grootteklasse als met de vergelijkbare stedelijkheidsklasse. Aangezien de vergelijking met dezelfde stedelijkheidsklasse (weinig stedelijk) vrijwel overeenkomt met de vergelijking met dezelfde grootteklasse, is met het oog op de overzichtelijkheid ervoor gekozen alleen de vergelijking met dezelfde grootteklasse weer te geven.

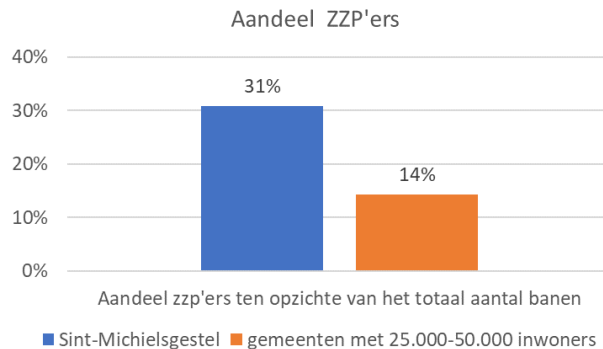
³ De data van de indicatoren in de grafieken zijn afkomstig van het CBS en www.waarstaatjegemeente.nl.

In 2018 kende Sint-Michielsgestel een werkeloosheidscijfer van 3,1%, wat betekent dat er zo'n 550 mensen werkeloos waren aan het begin van dat jaar. Diverse inkomensindicatoren duiden ook op relatieve welvaart in Sint-Michielsgestel (figuur 3).

Figuur 3. Besteedbaar inkomen in 2017

(Bron: waarstaatjegemeente, 2019)

Figuur 4. Aandeel zelfstandig ondernemers in 2018

(Bron: waarstaatjegemeente, 2019)

Opvallend is dat de gemeente relatief veel zelfstandige ondernemers (zzp'ers) heeft (figuur 4). Deze groep heeft in Sint-Michielsgestel in vergelijking met andere gemeenten een relatief hoog inkomen.

Indicatieve omvang van de doelgroep in Sint-Michielsgestel

In Nederland is ongeveer 5,3% van de bevolking arm. Voor Sint-Michielsgestel ligt dat percentage op 3,5%. Het gaat om circa 1.000 personen.⁴

Door te kijken naar cijfers van het SCP en het CBS over de bevolkingssamenstelling in de gemeente Sint-Michielsgestel kan een grove inschatting gemaakt worden van de omvang van de (sub)doelgroepen die een hoger risico lopen op armoede. Onderstaand belichten we deze – elkaar deels overlappende - (sub)doelgroepen.⁵

Bijstandsgerechtigden

Een bijstandsuitkering houdt niet per definitie in dat de betreffende persoon arm is. Dit komt doordat veel bijstandsgerechtigden toeslagen ontvangen zoals zorg-, huur- en kinderopvangtoeslag, kinderbijslag, kindgebonden budget en de algemene heffingskorting. In veel gevallen komt het inkomen daardoor toch boven de armoedegrens uit. Niettemin is in Nederland circa 35% van de bijstandsgerechtigden arm te noemen. In Sint-Michielsgestel zou het daarmee om circa 100 personen kunnen gaan.

Werkende armen (in loondienst)

In Nederland is ongeveer 2% van de werknemers arm. Gezien de relatieve welvaart zal dit percentage in Sint-Michielsgestel mogelijk (aanzienlijk) lager liggen en is het niet mogelijk een inschatting van het aantal werkende armen (in loondienst) te maken.

Zelfstandige ondernemers

Sint-Michielsgestel heeft een groot aantal zelfstandig ondernemers en deze hebben een relatief hoog inkomen. Tegelijk is duidelijk dat dit een gemiddelde betreft. Het is mogelijk dat er een

⁴ Sociaal en Cultureel Planbureau (2017). Het SCP gaat voor Sint-Michielsgestel uit van 3,5% armoede, hetgeen neerkomt op 988 personen (cijfers uit 2017).

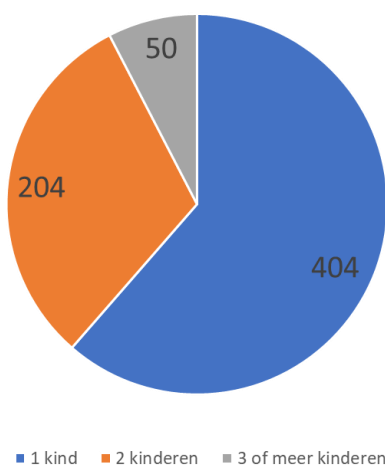
⁵ Door de gedeeltelijke overlap, kunnen de aantallen niet bij elkaar worden opgeteld.

aanzienlijke groep zzp'ers is die een laag inkomen hebben. Ook is deze groep relatief kwetsbaar in geval van een economische teruggang. In Sint-Michielsgestel zijn ongeveer 2.100 zzp'ers en circa 500 daarvan hebben een relatief laag inkomen.⁶

Eenouderhuishoudens

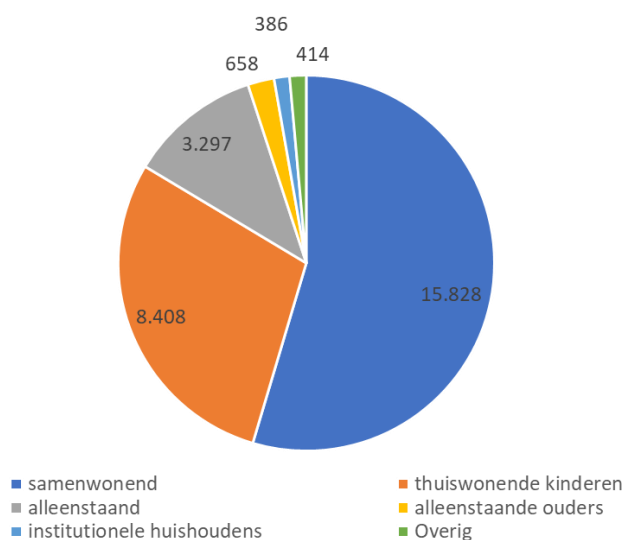
De onderstaande grafieken bieden inzicht in de samenstelling van de woonsituatie en eenouderhuishoudens in Sint-Michielsgestel (figuren 5 en 6). Uit onderzoek blijkt dat eenoudergezinnen relatief vaker arm zijn en die kans neemt toe naarmate het aantal kinderen hoger ligt. Zo was 17% van de kinderen die wonen in een eenoudergezin met één kind arm, terwijl bij eenoudergezinnen met drie of meer kinderen bijna 60% van de kinderen arm is. In Sint-Michielsgestel zijn 658 eenoudergezinnen en 50 daarvan betreft gezinnen met drie of meer kinderen.

Eenouderhuishoudens met kinderen in Sint-Michielsgestel

Figuur 5. Eenouderhuishoudens met kinderen in 2019 (Bron: CBS)

Woonsituatie inwoners Sint-Michielsgestel

Figuur 6. Woonsituatie in 2019 (Bron: CBS)

Kinderen

Uit onderzoek van het SCP blijkt dat in 2017 10,4% van alle kinderen in Nederland in armoede leefde, zo'n 454.000 kinderen in totaal.⁷ Deze groep kinderen vormt 33% van het totaal aantal mensen in armoede in Nederland. Uit recent onderzoek onder 700 leerkrachten in het basisonderwijs blijkt dat ruim de helft van de ondervraagde leerkrachten aangeeft dat het opgroeien in armoede een negatief effect heeft op de leerprestaties van kinderen.⁸ Drie kwart van de ondervraagde leerkrachten geeft aan dat het opgroeien in armoede hun sociaal-emotionele ontwikkeling negatief beïnvloedt. Bepaalde kenmerken vergroten de kans op armoede voor kinderen. Van alle kinderen jonger dan 18 jaar wonend in een gezin met een bijstandsuitkering als voornaamste of enige inkomstenbron, was 58% in 2017 arm. Van alle kinderen met een niet

⁶ CBS, via www.waarstaatjegemeente.nl. Data uit 2018.

⁷ Sociaal en Cultureel Planbureau (2017) *Armoede onder kinderen – een probleemschets*. Den Haag, februari 2017

⁸ DUO Onderwijsonderzoek & Advies (2019) *Rapportage armoede onder leerlingen in het basisonderwijs*. Utrecht, december 2019

westerse achtergrond leefde zo'n 30% in armoede. In Sint-Michielsgestel leeft ongeveer 4,6% van de kinderen in armoede, het gaat om circa 270 personen.⁹

Ouderen (ouder dan 80 jaar)

Uit onderzoek blijkt dat ouderen in de leeftijdscategorie 65 tot 80 jaar van alle leeftijdscategorieën de kleinste kans op armoede hebben. Deze groep kan in beginsel goed rondkomen. Vanaf 80 jaar begint dat beeld te kantelen en is er meer sprake van armoede. In Sint-Michielsgestel zijn circa 1.500 mensen ouder dan 80 jaar. Uit een recente studie van het Sociaal- en Cultureel Planbureau¹⁰ worden de volgende inschattingen gemaakt over het percentage armoede onder ouderen:

<i>Leeftijdscategorie</i>	<i>Percentage onder de armoedegrens</i>
65 – 80 jaar	2% á 3%
80 – 89 jaar	4% á 6%
90 +	11%

Het gemiddelde percentage van de twee leeftijdscategorieën boven de 80 jaar is daarmee 8%. Ervan uitgaande dat 8% van de ouderen in deze groep in Sint-Michielsgestel onder de armoedegrens leeft zou dit betekenen dat het gaat om een groep van zo'n 120 ouderen.

Vluchtelingen/statushouders

De groep vluchtelingen die inmiddels een verblijfsvergunning hebben ontvangen, maar merendeels afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering, loopt ook kans op armoede. In Sint-Michielsgestel gaat het om circa 50 personen.¹¹

Mensen met schulden

Naar schatting hebben bijna 1,4 miljoen Nederlandse huishoudens problematische schulden of een risico daarop. Vaak gaat het om mensen met een laag inkomen dat op allerlei manieren wordt aangevuld met voorzieningen vanuit gemeenten of rijksoverheid. Er kunnen problemen ontstaan door het ingewikkelde stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen, het incassogedrag van schuldeisers en problemen op de arbeidsmarkt (flexibele arbeidscontracten). Uitgaande van de Nederlandse ervaringsgetallen zou het in Sint-Michielsgestel om bijna 1.000 huishoudens kunnen gaan. Zoals aangegeven is Sint-Michielsgestel echter relatief welvarend en zal het aantal wellicht lager liggen.

Samenvattend

De gemeente Sint-Michielsgestel is een relatief welvarende gemeente met een hoog percentage eigen huizenbezitters. Ondanks de relatieve welvaart kent ook Sint-Michielsgestel armoede, waarbij een schatting te maken valt van het aantal mensen dat risico loopt op armoede door risicogroepen te bepalen en een analyse van de cijfers uit onder andere het CBS. Het zijn indicatieve schattingen. Vanwege onderlinge overlap tussen de groepen is het niet mogelijk een de aantallen op te tellen. Het laat vooral zien dat met openbare data redelijke schattingen te maken zijn van de omvang van de verschillende doelgroepen. In de onderstaande tabel staat een opsomming van de risicogroepen waarvan het mogelijk is een enigszins realistische inschatting te maken van het aantal mensen in armoede of met kans op armoede.

⁹ Sociaal en Cultureel Planbureau (2017).

¹⁰ Sociaal- en Cultureel Planbureau (SCP)

¹¹ Gemeente Sint-Michielsgestel: Raadsinformatiebrief 3 april 2020, Huisvesting, participatie en integratie van statushouders.

<i>Risicogroep armoede</i>	<i>Geschat aantal personen in Sint-Michielsgestel</i>
Totale groep	Circa 1.000
▪ Kinderen	Circa 270
▪ Bijstandsgerechtigden	Circa 100
▪ Werkende armen (in loondienst)	Geen schatting mogelijk
▪ Zelfstandige ondernemers	Circa 500
▪ Éénoudergezinnen	Circa 50
▪ Ouderen (ouder dan 80 jaar)	Circa 120
▪ Vluchtelingen	Circa 50
▪ Mensen met schulden	Circa 1.000

Tabel 1: overzicht geschat aantal personen per risicogroep armoede

Verdiepende analyse doelgroep

De doelgroep voor het armoedebeleid is divers. Er zijn tal van redenen waardoor mensen te maken krijgen met armoede of schulden. Soms verliezen mensen hun baan, bijvoorbeeld door lichamelijke klachten of door psychische klachten zoals verslaving, depressie of een burn-out. Zo'n tegenslag kan zorgen voor een neerwaartse spiraal die alleen steeds lastiger te doorbreken is omdat het leven in armoede ervoor zorgt dat het maken van logische, rationele keuzes steeds moeizamer gaat. De focus komt namelijk steeds meer te liggen op het doorkomen van de dag, een soort van overlevingsmodus. Vooruit denken en het maken van rationele keuzes voor de toekomst wordt steeds minder vanzelfsprekend. Dat is niet omdat arme mensen dat soort zaken niet belangrijk vinden, maar omdat het leven in schaarste veel energie kost. Er zijn de afgelopen jaren diverse onderzoeken gedaan naar de psychologie van armoede, na een baanbrekend wetenschappelijk artikel in Science.¹² De strekking van dit artikel was dat de financiële zorgen van mensen in armoede leiden tot het onvermogen verstandige rationele keuzes te maken. Ook de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) deed onderzoek naar de invloed van armoede, schuld in het bijzonder, op gedrag en andersom en onderzocht welke rol de overheid daarin kan spelen. De conclusie van een WRR-verkenning uit 2016: "*Problematische schulden ontstaan mede doordat de overheid te hoge verwachtingen heeft van de financiële zelfredzaamheid van burgers. Voor veel mensen zijn de regels te ingewikkeld, en bovendien wordt te weinig rekening gehouden met de psychologie van mensen.*"¹³

In het kader van dit rekenkameronderzoek hebben de onderzoekers vijf personen in Sint-Michielsgestel geïnterviewd die zelf te maken hebben (gehad) met armoede. Het onderstaande staande citaat uit één van de interviews geeft een indruk van hoe deze 'ervaringsdeskundigen' in armoede hun problemen ervaren.

"(...) In de tijd dat ik in de problemen zat was ik met mijn gedachten totaal ergens anders. ik sliep niet, ik at slecht en durfde mijn problemen niet onder ogen te zien. Er lagen stapels post die ik niet openmaakte, want dan werd ik alleen maar geconfronteerd met nog meer schulden die ik toch niet kon betalen. Mijn maatschappelijk werkster heeft toen samen met mij al die post opengemaakt. (...) Dat was enorm confronterend, maar die dag kon ik voor het eerst sinds lange

¹² Science (30 Aug 2013: Vol. 341, Issue 6149) pp. 976-980.

¹³ WRR (2016), Verkenning nr. 33: *Eigen schuld? Een gedragswetenschappelijk perspectief op problematische schulden*. 30-6-2016, via: <https://www.wrr.nl/publicaties/verkenningen/2016/06/30/eigen-schuld-een-gedragswetenschappelijk-perspectief-op-problematische-schulden>

tijd weer normaal slapen. Het feit dat het niet alleen meer 'mijn' probleem was luchtte enorm op.” - Ervaringsdeskundige

Voor 'gewone mensen' is het lastig te begrijpen dat iemand met schulden geen post openmaakt en aan de slag gaat met de problemen die op ze afkomen. Voor mensen met schulden en een laag inkomen is het juist erg confronterend. Tegelijkertijd zijn rekeningen en dagelijkse verplichtingen een bijzaak, een gevolg van onderliggende persoonlijke problemen. Deze twee problemen – feitelijk (schulden) en mentaal – versterken elkaar en zo ontstaat een negatieve spiraal:

“(…) Je wordt steeds minder vaak gevraagd voor sociale activiteiten omdat je geen geld hebt, dus neemt de sociale uitsluiting alsmaar toe. Een auto kun je vaak niet meer betalen waardoor de deur uitgaan steeds lastiger wordt. Je schaamt je voor de situatie en wil anderen daar ook niet mee lastig vallen. Dan is er niemand om je te helpen en zo worden de problemen alsmaar groter. Tuurlijk is een budgetcoach en al dat soort zaken van belang, maar iemand moet eerst mentaal en emotioneel alles op een rijtje krijgen voordat die praktische zaken aangepakt kunnen worden.”

- Ervaringsdeskundige

Het bovenstaande citaat uit het gesprek met een ervaringsdeskundige laat zien hoe een negatieve spiraal eruit kan zien. Het laat daarnaast ook een ander belangrijk kenmerk zien van armoede, namelijk schaamte. Uit de gesprekken met zowel hulpverleners als de doelgroep blijkt schaamte voor de situatie een veelvoorkomend probleem te zijn. Mensen zijn zich meestal wel bewust van de problemen waar ze mee te maken hebben, maar zien het ook vaak als hun eigen schuld en willen anderen er liever niet mee lastig vallen. Mensen met schulden ervaren een sterke eigen verantwoordelijkheid om problemen op te lossen, zo blijkt ook uit gesprekken met hulpverleners. Sommigen vragen hierdoor te laat om hulp, weten simpelweg niet dat er hulp beschikbaar is of hebben er geen vertrouwen in dat de gemeente of andere instanties iets voor ze kunnen doen. Deze algemene kenmerken van de doelgroep laten zien dat persoonlijk contact en maatwerk cruciaal is. Persoonlijk contact met één en dezelfde hulpverlener schept een vertrouwensband en biedt tegelijkertijd ruimte voor psychische ondersteuning. Mensen die te maken hebben met schulden of armoede krijgen vaak te maken met hulp vanuit diverse instanties. Denk bijvoorbeeld aan de voedselbank, kledingbank, een budgetcoach of een maatschappelijk werk(st)er. Wanneer ze bij al deze organisaties steeds opnieuw hun situatie moeten uitleggen zorgt dit voor stress en onbegrip. Vaak zijn mensen zich bewust van de praktische problemen waar ze mee te maken hebben, maar er zijn tegelijkertijd ook vaak onderliggende problemen waardoor de situatie uit de hand is gelopen. Om deze reden is het van belang dat er persoonlijk contact is met een hulpverlener, die tijd heeft om door te vragen en samen met de cliënt een plan van aanpak te maken. Sommigen hebben een klein duwtje in de goede richting nodig om hun problemen te tackelen, terwijl anderen intensievere begeleiding behoeven. Voor alle vormen van hulp geldt dat mensen over het algemeen graag de regie in eigen handen houden en zelf verantwoordelijkheid nemen voor het oplossen van de problemen, maar het blijft een kwestie van maatwerk en vertrouwen.

Voor wat betreft de lessen voor de gemeente op basis van de gesprekken is de conclusie dat mensen met armoede en ernstige schuldenproblematiek geen duidelijk oordeel hebben over het functioneren van de hulp die hun wordt geboden of hoe de gemeente meer zicht kan krijgen op armoede. Zoals hierboven toegelicht zijn ze vooral druk met hun eigen problemen en ligt de focus logischerwijs op het verbeteren van de eigen situatie. Ze hebben in de regel behoefte aan één hulpverlener/ coach waarbij ze hun verhaal kunnen doen, die vervolgens samen met ze gaat

uitzoeken wat de beste route is om te nemen en welke hulp er beschikbaar is voor ze. Dit geeft wederom aan dat het van belang is dat het netwerk onderling goed is verbonden en informatie over de mensen die hulp behoeven, zij het met hun toestemming, snel kunnen delen.

Op basis van de gesprekken met ervaringsdeskundigen komen de volgende kenmerken veelvuldig naar voren:

- Mensen in armoede of met schulden begrijpen vaak redelijk goed de ernst van de situatie, maar ervaren ook veel schaamte en vinden lastig hiermee geconfronteerd te worden;
- Het veelvuldig moeten uitleggen van de situatie, bijvoorbeeld voor een intake bij een hulporganisatie, schrikt sommigen af om verdere hulp te zoeken omdat zo'n gesprek te confronterend is;
- Sommigen overschatten hun eigen zelfredzaamheid, of negeren hun problemen om er zo niet mee geconfronteerd te worden;
- Het erkennen van de problemen is de eerste stap. Het is belangrijk dat ze iemand in vertrouwen kunnen nemen met wie ze hun zorgen kunnen delen en die hen op de goede weg kan helpen;
- Vaak ervaren ze een sterk eigen verantwoordelijkheid voor de problemen die zijn ontstaan;
- Sommigen willen graag zelf de verantwoordelijkheid en regie nemen, terwijl anderen intensievere begeleiding wensen;
- In de meeste gevallen geldt dat ze geen kennis hebben van hulpvoorzieningen waar ze mogelijk recht op hebben en hoe deze vervolgens aan te vragen;
- De ervaringsdeskundigen staan over het algemeen op afstand van de gemeente, zijn niet uitgesproken tevreden of ontevreden over de gemeente. Ook hebben ze niet een scherp beeld van wat de gemeente voor hen zou kunnen betekenen of beter zou kunnen doen dan ze nu doet.
- Op basis van de ervaringen is wel te constateren dat de hulp efficiënt moet plaatsvinden onder leiding van één hulpverlener of coach, waarbij de onderlinge verbinding van het netwerk cruciaal is.

De rode draad is dat de doelgroep ondersteuning nodig heeft, maar daar niet (snel) uit eigen beweging bij de gemeente om zal vragen.

Bevinding over armoede in Sint-Michielsgestel

- Uit meerdere indicatoren blijkt dat Sint-Michielsgestel een relatief welvarende gemeente is.
- Naar schatting hebben circa 1.000 personen in Sint-Michielsgestel te maken met armoede.
- Risicocategorieën om in armoede terecht te komen zijn:
 - a. bijstandsgerechtigden;
 - b. werknemers met een laag inkomen (werkende armen);
 - c. zelfstandige ondernemers;
 - d. eenouderhuishoudens;
 - e. kinderen in gezinnen met een bijstandsuitkering of met een niet westerse achtergrond;
 - f. ouderen boven 80 jaar;
 - g. vluchtelingen en statushouders;
 - i. huishoudens met schulden.
- Armoede en schulden zorgen voor mentale problemen en gevoelens van schaamte. Mensen zijn zich bewust van hun problemen, maar zijn vaak zelf niet in staat om actie te nemen om deze op te lossen.

3. Analyse beleid en uitvoering

3.1 Beleidskaders

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

Welke (financiële) beleidskaders heeft Sint-Michielsgestel geformuleerd op het gebied van armoedebeleid?

Normen	Score
▪ De gemeente heeft een actueel beleidskader voor armoedebeleid;	De gemeente voldoet
▪ De gemeente heeft in het beleid aandacht voor specifieke doelgroepen zoals jeugd, mensen met een migratieachtergrond, mensen met een arbeidshandicap, et cetera.	De gemeente voldoet
▪ De gemeente Sint-Michielsgestel heeft SMART-geformuleerde beleidsdoelen voor het armoedebeleid.	De gemeente voldoet niet

Actuele beleidsontwikkelingen

De gemeente Sint-Michielsgestel werkt sinds 2016 samen met de gemeente Boxtel in de ambtelijke werkorganisatie Mijngemeentedichtbij. Tot 2017 werkte Sint-Michielsgestel met een aantal gemeenten samen in de sociale dienst Optimisd, maar door uittreden van Veghel en Schijndel werd deze sociale dienst opgeven en zocht de gemeente de samenwerking met Boxtel. De twee gemeenten startten in 2018 samen met de gemeente Haaren het project 'van transitie naar transformatie'. Bij transitie gaat het om de overheveling van de zorgtaken naar de gemeenten. De transformatie van het sociaal domein bestaat uit de volgende vijf speerpunten/deelprojecten:

1. Één sociaal beleid: ontschotting van beleid, budgetten en uitvoering van Jeugd, Wmo, Participatie en Onderwijs. Hiertoe dient er één verordening te komen met daarin de vraag van de burger centraal;
2. Een integrale toegang met één loket bij de gemeente;
3. Verschuiving van regionale naar lokale zorg: van 2e naar 1e naar 0e lijn zorg;
4. Monitoring van het sociaal domein op inhoudelijk, financieel en bestuurlijk niveau;
5. Het op orde brengen van de digitale dienstverlening waarbij de inwoner – conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) – regie heeft over zijn of haar eigen gegevens.

Het project 'van transitie naar transformatie' heeft een raakvlak met het armoedebeleid, onder meer via de Participatiewet. De kern van dit project is het bevorderen van integraliteit en de zorg dicht bij de burger organiseren. Dit betekent onder andere dat de gemeente inzet op vermindering van dure 2^e lijns zorg en de verbinding tussen de drie 'zorglijnen'. De 2e lijn is langdurige specialistische zorg, de 1e lijn is kortdurende zorg in de wijk en de 0e lijn is het versterken van de eigen kracht van de burger en zorg dicht bij de mensen te organiseren. Een ander onderdeel van het project is het ontwikkelen van één sociaal beleid met één verordening. Dit alles moet zorgen voor ontschotting van het sociaal beleid, budgetten en uitvoering van Jeugd, Wmo, Participatie. Deze verordening trad op 1 januari 2020 in werking en omschrijft de regels en richtlijnen rondom de voorzieningen in het sociaal domein, waaronder de minimavoorzieningen. De gemeente wil met

deze transitie de burger centraal stellen bij het bepalen van de zorgvraag en hiervoor één centrale toegang creëren. Dit moet er tevens voor zorgen dat zorg zo dicht mogelijk bij de burger wordt georganiseerd zodat de eigen kracht en het lokale netwerk van de mensen optimaal wordt benut.

De gemeenteraad heeft het actuele armoedebeloid in januari 2018 vastgesteld. Het geldt voor de periode 2018 tot en met 2021.¹⁴ De gemeente kent de volgende minimavoorzieningen voor mensen met een inkomen tot 120% van het geldende sociaal minimum, met uitzondering van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Voor deze laatste hanteert de gemeente een kwijtscheldingsnorm tot 100% van het sociaal minimum.

- Individuele bijzondere bijstand
- Maatschappelijke participatie (Welzijnsfonds)
- Collectieve zorgverzekering (CZV)
- Individuele inkomenstoeslag (IIT)
- Bijzondere bijstand PC-regeling
- Bijzondere bijstand voor kinderopvang en sociaal medische indicaties
- Bijzondere bijstand regeling schoolkosten
- Schulddienstverlening
- Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Het sociaal minimum is een door de overheid vastgesteld bedrag dat iemand minimaal nodig heeft om te voorzien in zijn of haar levensonderhoud. Dit bedrag is afhankelijk van de leeftijd en de leefsituatie. Wanneer het totale inkomen per maand onder deze grens valt heeft diegene mogelijk recht op een toeslag op dit inkomen. Voor een alleenstaande (21 jaar of ouder) is dit bijvoorbeeld € 1.219,09 bruto per maand.¹⁵

Daarnaast heeft de gemeente per 1 maart 2018 een noodfonds in het leven geroepen ter hoogte van €10.000,- per jaar tot en met 2021.¹⁶ Mensen met acute (financiële) problemen en waarvoor de bestaande regelingen op dat moment geen oplossing bieden, kunnen incidenteel of structureel een toelage uit dit fonds ontvangen om zo alsnog in hun levensbehoeften te voorzien. Denk bijvoorbeeld aan vluchtelingen die geen aanspraak kunnen maken op een bijstandsuitkering, of mensen voor wie uitzetting dreigt vanwege achterstallige huur. Voor dit soort situaties bieden de bestaande regelingen geen directe oplossing, maar kan de gemeente deze mensen vanuit haar wettelijke zorgplicht alsnog helpen.

Een ander wezenlijk onderdeel van het nieuwe armoedebeloid is de besteding van het kindpakket, ook wel de Klijsma-gelden genoemd. Bij de vaststelling van het nieuwe armoedebeloid stemde de gemeenteraad van Sint-Michielsgestel unaniem voor een motie, waarin het oproept minimaal 75% van deze gelden in natura terecht te laten komen bij kinderen in armoede. Met dit kindpakket komt er extra geld vrij voor kinderen van minima, waarmee kosten voor deze kinderen – bijvoorbeeld zwemlessen – kunnen worden vergoed zodat ook zij als ieder ander kind kunnen deelnemen aan sociale activiteiten.

Het armoedebeloid heeft aandacht voor specifieke doelgroepen, zoals kinderen, jongeren, vluchtelingen en ZZP'ers. Bepaalde doelgroepen heeft de gemeente in beeld, bijvoorbeeld

¹⁴ Gemeente Sint-Michielsgestel (2018) Armoedebeloid 2018 - 2021

¹⁵ <https://www.uvw.nl/particulieren/bedragen/detail/sociaal-minimum>

¹⁶ Gemeente Sint-Michielsgestel (2018) Openbare collegebesluiten 25 juni 2018

vluchtelingen (via Vluchtelingenwerk) en mensen in de Participatiewet. Er zijn echter doelgroepen die lastig te bereiken zijn, zoals jongeren en zelfstandige ondernemers. Ook mensen met (dreigende) schulden staan in het armoedebeleid genoemd als groep die extra aandacht verdient. De gemeente wil samen met het netwerk inzetten op vroegsignalering bij schulden om zo erger te voorkomen. Organisaties zoals (basis)scholen, woningcorporaties, nutsbedrijven en de sociale wijkteams spelen hierin een belangrijke rol

De gemeente omschrijft in haar beleidsnotitie de acties en bijbehorende doelen per thema, bijvoorbeeld voor schulddienstverlening. Er is echter geen sprake van SMART- geformuleerde doelen. Zo wil de gemeente inzetten op vroegsignalering van betalingsachterstanden in samenwerking met onder andere zorgverzekeraars en woonstichtingen. Het doel is om dergelijke problematiek tijdig in beeld te krijgen, maar dit wordt verder niet uitgewerkt in concrete en meetbare richtlijnen waaruit het al dan niet behalen van deze doelstelling af te leiden valt. Hoewel bepaalde doelen, bijvoorbeeld het vergroten van de bekendheid van minimavoorzieningen, lastig te meten zijn, kan dit in sommige gevallen houvast bieden. Zo heeft de Voedselbank zich ten doel gesteld om het bereik van hun hulp de komende jaren willen verhogen met 30%. Hierbij baseren ze zich op de groei van het cliëntenbestand van de afgelopen paar jaar en landelijke armoedecijfers. Hoewel het bereiken van deze doelstelling maar ten dele beïnvloedbaar is door acties van de voedselbank, biedt een dergelijke specificering van de doelstelling inzicht in bijvoorbeeld het effect van acties die zij uitzetten om het bereik te vergroten.

Bevinding over beleidskaders

- De gemeente Sint-Michielsgestel heeft een actueel beleidskader (2018 – 2022) en kent een uitgebreide set aan minimavoorzieningen;
- In samenwerking met Boxtel en Haaren is de gemeente begonnen met het transitieproject in het sociaal domein, met als doel de ontschotting van het beleid en een integrale en lokale aanpak in het zorgdomein;
- Het vigerende beleidskader biedt geen SMART- geformuleerde doelstellingen voor het armoedebeleid.

3.2 Netwerk

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

Welke partijen vormen samen met de gemeente een netwerk in de aanpak van armoede?

Normen	Score
▪ Er is een netwerk van (maatschappelijke) organisaties die bijdragen aan het tegengaan van armoede in Sint-Michielsgestel.	De gemeente voldoet
▪ De gemeente vervult een centrale regiefunctie in het armoedebeleid;	De gemeente voldoet niet

De gemeente Sint-Michielsgestel kent een breed en divers netwerk van maatschappelijke organisaties en vrijwilligers die zich inzetten voor minima. Voor dit onderzoek zijn gesprekken gevoerd met netwerkpartners van de gemeente: BINT Welzijn, Vincentiusvereniging, Kleding- en speelgoedbank, Voedselbank, schulddienstverlening en de armoedeambassadeurs. Andere belangrijke partners in het netwerk zijn: Farent, MEE, GGD, Vluchtelingenwerk en de Katholieke Bond voor Ouderen (hierna: KBO). Loket Wegwijs is het centrale punt in de hulpvoorziening door de gemeente en speelt een belangrijke rol in de integrale benadering van hulpverlening. Hier kunnen inwoners terecht voor hun hulpvraag en worden vervolgens doorverwezen naar de juiste consulent. Daarnaast kunnen inwoners ook direct met hun hulpvraag naar één van de twee wijkteams van Sint-Michielsgestel of het Sociaal Team. Het Sociaal Team bestaat uit onder andere uit welzijnswerkers, maatschappelijk werkers, wijkverpleegkundigen en medewerkers van loket Wegwijs en schulddienstverlening. Ten aanzien van het beleid – zoals benoemd in de vorige paragraaf – wil de gemeente samen met dit netwerk een integrale benadering van het armoedebeleid met één loket bij de gemeente, wat een sterke regiefunctie van de gemeente behoeft.

Figuur 7: overzicht netwerk Sint-Michielsgestel

Voedselbank

De Voedselbank van Boxtel en omstreken heeft als werkgebied de gemeenten Boxtel, Sint-Oedenrode, Haaren en Sint-Michielsgestel.¹⁷ De Voedselbank deelt wekelijks voedselpakketten uit aan zo'n 60 gezinnen uit de gemeente Sint-Michielsgestel. Om deze hulp te kunnen bieden is de Voedselbank afhankelijk van (financiële) steun van de gemeenten en donaties van bijvoorbeeld supermarkten. Tot ongeveer vier jaar geleden zat het uitdeelpunt voor voedselpakketten in de gemeente Sint-Michielsgestel in het dorp Den Dungen, onder de vlag van de Voedselbank Den Bosch. Omdat het uitdeelpunt in Den Dungen erg klein was, besloot de Voedselbank Den Bosch de voedselbankpakketten voor inwoners uit Sint-Michielsgestel alleen uit te delen bij een van de

¹⁷ De statutaire naam is Stichting Voedselbank Nederland Zuid, Steunpunt Boxtel.

uitdeelpunten in Den Bosch. Zowel de gemeente als de Vincentiusvereniging, die de vrijwilligers levert, vonden dit geen goede ontwikkeling waarop is besloten tot een overdracht aan de Voedselbank van Boxtel waardoor het uitdeelpunt voor Sint-Michielsgestel in Den Dungen gehandhaafd kon blijven.

Tot ongeveer vier jaar geleden werd de intake niet door de Voedselbank zelf gedaan, maar door een regionale organisatie die namens de gemeente de intake verzorgde. Hierdoor was er een afstand tussen de intake en de voedselbank. Door de overname door de Voedselbank van Boxtel is de methode van deze organisatie overgenomen en doet de Voedselbank de intake nu zelf, waardoor de hulpverleners en vrijwilligers veel dichterbij de doelgroep staan en elkaar kennen. Als hulpverleners en cliënten elkaar al kennen is het makkelijker om mensen te helpen en ze de juiste hulp te bieden, of ze naar de juiste hulp te verwijzen. Naast de extra promotie is een groot deel van de groei in het cliëntenbestand te danken aan het zelf uitvoeren van de intake, aldus de voedselbank. De intake verloopt via een geautomatiseerde methode die het beschikbare inkomen na aftrek van vaste lasten, zoals huur, berekent. Zo mag een één-ouder-gezin maandelijks ongeveer €300,- overhouden na aftrek van de vaste lasten. De berekening zorgt voor een scherpe cesuur in het al dan niet toekennen van een pakket. Hier gaat de Voedselbank in de praktijk iets coulanter mee om. De intake is daarnaast een belangrijk contactmoment met de cliënt waarin gevraagd wordt naar de leefsituatie en welke hulp eventueel nog meer nodig is. Wanneer een persoon of huishouden in aanmerking komt voor hulp van de Voedselbank krijgt deze wekelijks een pakket (t.w.v. ongeveer €50,-) en komt deze ook in aanmerking voor hulp van de Kledingbank. In het intakegesprek vraagt de Voedselbank de cliënt toestemming om gegevens te delen met bijvoorbeeld de Kledingbank en daar worden ze vervolgens aangemeld. Andersom verwijst de Kledingbank ook door naar de Voedselbank. Het eigen netwerk en onderlinge verwijzing door instanties draagt bij aan het vergroten van het bereik onder de doelgroep. Zo merkt de Voedselbank dat er na de aanmelding van een nieuwe cliënt ook vaak andere mensen uit diezelfde straat of wijk zich melden voor een gesprek.

Figuur 8. Ontwikkeling aantal cliënten (gezinnen) Voedselbank uit Sint-Michielsgestel

Het bereik van de Voedselbank is de afgelopen jaren toegenomen (figuur 8). Dit komt onder meer door het netwerk en de acties die via het netwerk worden ontplooid, bijvoorbeeld via basisscholen, om de bekendheid te vergroten. De Voedselbank heeft de indruk dat de organisatie dit moment slechts een deel van de doelgroep bereikt en heeft daarom in de beleidsnota opgenomen dat ze de komende jaren 30% meer cliënten willen werven.

Foto 1: Voedselbank Boxtel e.o. (november 2019)

Kledingbank

De kledingbank is een burgerinitiatief, gefaciliteerd door BINT, en is onderdeel van het wijkplein in Sint-Michielsgestel. Het is een zelfstandig burgerinitiatief, maar is op dit moment bezig met de transitie naar stichting. Zij bedient zo'n 450 cliënten uit de gemeente Sint-Michielsgestel die aan de hand van een puntensysteem kleding mogen uitzoeken. Daarnaast zijn er zo'n vier keer per jaar verkoopweekenden waarin ook mensen die boven de inkomensgrens vallen kleding tegen lage tarieven mogen uitzoeken. De Kledingbank geeft aan dat het aanbod van kleding dusdanig groot is, dat het zonde is om alleen mensen te helpen die het intakeproces doorlopen hebben. De indruk bestaat dat de verkoopweekenden ook bezocht worden door mensen onder het sociale minimum die zich (nog) niet hebben aangemeld. Bovendien dragen deze verkoopweekenden ook bij aan het duurzaamheidsbeleid van de gemeente omdat kleding hergebruikt wordt. Cliënten moeten ieder jaar een nieuwe verwijzing, bijvoorbeeld via de Voedselbank, regelen en kunnen dan vervolgens hun eigen kleding uitzoeken. Net als de Voedselbank merkt de Kledingbank dat door schaamte mensen het lastig vinden om de eerste stap te zetten, maar zodra ze langs zijn geweest komen ze graag terug.

Vincentiusvereniging

De Vincentiusvereniging is een landelijke vrijwilligersorganisatie die ook in de gemeente Sint-Michielsgestel en omstreken actief is bij het ondersteunen van mensen en gezinnen in armoede. Ze levert vrijwilligers voor het uitdeelpunt van de voedselbank in Boxtel, de thuishulpadministratie voor hulp bij schulden en organiseert extra hulp voor gezinnen met kinderen die geen geld hebben voor extra's, zoals bijvoorbeeld cadeau's voor Sinterklaas en vakanties voor arme gezinnen. De gemeente richt zich op mensen tot 120% van het sociaal minimum, terwijl ze bij de Vincentiusvereniging ook kijken naar mensen die net buiten deze categorie vallen. De Vincentiusvereniging is daarnaast in 2018 door de gemeente gevraagd als partner bij het besteden van de Klijnsma-gelden vanuit het rijk. Het vinden van de juiste doelgroep en de bijkomende administratieve werkzaamheden bleken echter intensiever dan vooraf werd verwacht. Complicaties hierin was een beperkte beschikbaarheid van persoonsgegevens door de Algemene Wet Gegevensverordening (AVG) en de vele aanvragen door vluchtelingen, wat voor (onvoorziene) vertaalwerkzaamheden zorgde. De Vincentiusvereniging had onvoldoende capaciteit om de besteding van de Klijnsma-gelden goed in de markt te zetten en was bovendien teleurgesteld over de medewerking en coördinatie vanuit de gemeente. Om deze redenen besloot de Vincentiusvereniging per 1 januari 2019, op basis van een unanieme beslissing van het bestuur de uitvoering aan de gemeente terug te geven.

BINT en de Formulierenbrigade

BINT Welzijn (hierna BINT) is een brede welzijnsorganisatie die actief is in de gemeente Sint-Michielsgestel. Medewerkers van Bint zitten onder andere in het sociaal team; een multidisciplinair team dat hulp biedt aan mensen met complexe problemen. In het team zitten onder andere welzijnswerkers, een medewerker van Wegwijs en schulddienstverlening, wijkverpleegkundigen en maatschappelijk werkers. In samenwerking met BINT heeft de gemeente een aantal jaar geleden de Formulierenbrigade in het leven geroepen. Wekelijks organiseert deze een inloopspreekuur voor mensen die moeite hebben met bepaalde administratieve taken, bijvoorbeeld het aanvragen van een gemeentelijke regeling. In sommige gevallen gaan medewerkers van de Formulierenbrigade ook bij mensen thuis langs om de administratie op orde te brengen, maar dit heeft altijd een eenmalig karakter. De Formulierenbrigade biedt administratieve hulp voor de korte termijn, maar geeft geen langdurige begeleiding (zie verder hieronder bij Schuldhulpmaatje). Naast

de eenmalige hulp die de Formulierenbrigade biedt hebben ze ook een signaleringsfunctie en koppelen terug aan de gemeente of BINT voor sociale vraagstukken. Ze verwijzen mensen ook door naar andere instanties, zoals de gemeente, BINT, de voedselbank of de kledingbank. De halfjaarlijkse rapportage die de Formulierenbrigade bijhoudt laat een stijgende lijn in het aantal hulpvragen zien. In 2018 hielp de Formulierenbrigade in totaal 105 mensen, in 2019 steeg dit aantal met 45 naar in totaal 150 personen.

Het is voor de Formulierenbrigade niet altijd duidelijk aan wie zij moeten rapporteren of doorverwijzen wanneer de hulpvraag buiten de scope van hun taakpakket valt. Daarnaast vertoont de hulp van de Formulierenbrigade overlap met het werk van andere (vrijwilligere) instanties, zoals KBO's, die voor (een deel van) de doelgroep dezelfde diensten aanbiedt. Het is goed dat er veel instanties zijn die een bijdrage willen leveren, maar dat vereist volgens de Formulierenbrigade wel een sterke regierol van de gemeente en een heldere demarcatie van verschillende rollen.

Schuldhulpmaatje

Eind 2019 is de lokale stichting SchuldHulpMaatje Sint-Michielsgestel opgericht. De Vincentiusvereniging nam het initiatief, in samenwerking met de nationale Vereniging SchuldHulpMaatje Nederland. **Schuldhulpmaatje neemt de activiteiten van de Vincentiusvereniging op het terrein van de thuishulpadministratie – een hulpverleningsinitiatief voor mensen met schulden – over.** Waar de Formulierenbrigade (BINT) waar nodig eenmalige ondersteuning biedt, biedt Schuldhulpmaatje langdurige ondersteuning. Vrijwilligers die zich aanmelden krijgen een driedaagse training en gaan vervolgens aan de slag met het begeleiden en ondersteunen van mensen met (dreigende) schulden. De 'maatjes' zijn vanaf maart 2020 actief in de gemeente Sint-Michielsgestel.

Ambassadeurs

De zogeheten 'ambassadeurs' van het armoedebeleid is een werkgroep bestaande uit drie personen. Het is een initiatief van Optimisd en de gemeente en is zes jaar geleden ontstaan. Destijds was de constatering dat 62% van de minimagelden gebruikt werd, waarop de werkgroep is gevormd. De ambassadeurs zetten zich hoofdzakelijk in voor bewustwording van het bestaan van armoede, de verschillende vormen van hulp en het versterken van het netwerk. Zo is er in het verleden een bijeenkomst georganiseerd met allerlei mensen uit het werkveld. De jaren daarna is veel tijd geïnvesteerd in het opzoeken van het werkveld en zijn er allerlei gesprekken gevoerd met onder meer de Kledingbank, de Voedselbank, scholen etc. Naar aanleiding van deze gesprekken is er een wegwijzer ontwikkeld met belangrijke informatie en telefoonnummers voor mensen die in het veld werkzaam zijn. Wat volgens de ambassadeurs op dit moment vooral ontbreekt is een duidelijke regie(voerder). Er zijn veel partijen die vanuit hun eigen expertise zeer goed werk doen en ook veel willen doen, maar die missen de aansturing. Er zijn veel verschillende doelgroepen in het armoedebeleid, maar het is onvoldoende duidelijk wie welke doelgroep ondersteunt. Daarbij is het in de eerste plaats van belang dat ervoor gezorgd wordt dat al deze groepen in beeld komen. Wat de ambassadeurs daarbij merken is dat mensen zich niet snel openstellen voor mensen vanuit de gemeente. Ze laten bijvoorbeeld post van de gemeente vaak ongeopend. Daar ligt een rol voor ervaringsdeskundigen, want die begrijpen de situatie vaak goed en maken de hulp toegankelijker. Mensen in deze doelgroep zijn vaak niet goed in staat om hun problemen te tackelen en is er dus iemand nodig die ze proactief helpt

Analyse: Het functioneren van het netwerk en de rol van de gemeente

In de gemeente Sint-Michielsgestel is een breed netwerk van maatschappelijke organisaties die een bijdrage leveren aan het tegengaan van armoede en de bijkomende gevolgen van leven in armoede. Andere organisaties, zoals MEE, Farent, GGD, en de WSD zijn niet genoemd maar zijn ook in Sint-Michielsgestel zeer actief op het gebied van participatie, armoede en maatschappelijke ondersteuning. De gemeente vervult voornamelijk een faciliterende rol voor de betrokken organisaties, in plaats van de gewenste regierol. Er zijn veel verschillende (vrijwilligers)organisaties die goed samenwerken, maar wiens hulptaken soms ook overlap vertonen. Zo is er vanuit een samenwerking tussen BINT en de gemeente Sint-Michielsgestel de Formulierenbrigade, maar zijn er ook KBO's die vergelijkbare diensten aanbieden aan ouderen. De gemeente is in de positie om hierin een belangrijke rol te spelen. Het netwerk geeft aan een meer regie vanuit de gemeente te willen, zodat er een heldere rolverdeling komt voor de netwerkpartners. Op die wijze is voor iedereen duidelijk wie welke taak uitvoert en is het ook voor de doelgroep helder bij welke instantie zij moet aankloppen voor zijn hulpvraag.

Bevinding over het netwerk

- In de gemeente Sint-Michielsgestel is een groot en actief netwerk van zorgaanbieders en diverse (vrijwilligers)organisaties;
- Het netwerk voert – al dan niet in opdracht van de gemeente – de zorgtaken uit en heeft daarnaast een belangrijke signaleringsfunctie;
- De gemeente vervult voornamelijk een faciliterende rol, in plaats van de door meerdere betrokkenen gewenste regierol;

3.3 Integrale benadering

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre is er sprake van een integrale benadering van het vraagstuk?

Normen	Score
▪ De gemeente benadert het vraagstuk van armoede, werk en zorg integraal en vanuit het perspectief van de inwoner	De gemeente voldoet deels

Integraal werken is volgens de VNG het samenwerken van mensen uit verschillende hoeken, met ieder een eigen manier van kijken naar de werkelijkheid, om zo samen een passende oplossing te vinden. In deze betekenis speelt multidisciplinair werken een centrale rol: het samenwerken van verschillende disciplines om een gezamenlijk resultaat te bereiken.

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft in haar beleid aandacht voor integraliteit in het sociaal domein. In 2018 ging het project 'van transitie naar transformatie van start'. De transformatie van het sociaal domein houdt onder andere in dat de gemeente wil zorgen voor toegankelijke en integrale zorg en ondersteuning voor haar inwoners. De gemeente wil meer regie voeren op de subsidiëring van voorzieningen en de budgetten efficiënt en effectief besteden. In paragraaf 2.1 staat een opsomming van de deelprojecten die uit dit project voortvloeien, zoals onder andere het ontschotten van het sociaal beleid, het creëren van een integrale toegang voor de inwoners en het versterken van de 0^e en 1^e-lijn zorg. Hiervoor is in januari 2020 de nieuwe integrale verordening voor het sociaal domein door de gemeenteraad vastgesteld.

In 2019 ging de gemeente samen met de partners uit het netwerk van Boxtel en Sint-Michielsgestel aan de slag om uitvoering te geven aan het project en de deelprojecten. Hiervoor zijn werkgroepen gevormd met vertegenwoordiging van alle partners en de beide gemeenten, die vervolgens aan de slag zijn gegaan met het formuleren van gezamenlijke opdrachten op basis van de speerpunten van het project en het coalitieprogramma. Dit zijn: het creëren van een sluitende keten voor kwetsbare jongeren, een sluitende keten voor integratie statushouders en nieuwkomers, inzet op preventie armoede en schulden en een sluitende keten voor participatie. Op 17 december 2019 stemde het college in met de uitvoering van deze gezamenlijke opdrachten in 2020.

Ontwikkelingen en uitdagingen

Voor vragen over zorg, maatschappelijke ondersteuning, jeugd- en gezinsvragen, bijzondere bijstand, minimavoorzieningen of financiële problematiek kunnen inwoners van de gemeente terecht bij loket Wegwijs van de gemeente, of rechtstreeks bij het wijkteam of het basisteam jeugd en gezin. In november 2019 zijn in de gemeente Sint-Michielsgestel de wijkteams van start gegaan. Deze wijkteams zijn werkzaam in een bepaalde wijk en richten zich op alle vragen rondom maatschappelijke ondersteuning, zorg, jeugd, gezin en minimavoorzieningen. De vorming van de wijkteams is een uitwerking van het principe 'één gezin, één plan en één regisseur' uit de verordening sociaal domein 2020.

Daarnaast is in de gemeente het sociaal team actief. Hierin zitten medewerkers vanuit verschillende organisaties en de gemeente, zoals: Juvans Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, BINT, MEE, Thuiszorgorganisaties Zorggroep Elde en Vivent, Loket WegWijs en de schulddienstverlening vanuit de gemeente Sint-Michielsgestel. Het sociaal team gaat waar mogelijk naar de mensen toe in hun eigen omgeving. Ze onderhouden nauwe contacten met allerlei organisaties, zoals woningcorporaties, huisartsen, wijkmakelaars en inwoners. Als er signalen zijn dat iemand hulp nodig heeft, gaat het sociaal team bij diegene langs voor een gesprek, om zo snel de problemen en de hulpvraag in kaart te brengen.

In januari 2020 informeerde het college de raad over de ontwikkeling van de 0e en 1e lijn; één van de deelprojecten van het transformatieproject in het sociaal domein. *“Door samen uitvoering te geven aan de opdrachten, zal de praktijk aantonen, welke partner welke kerntaak op zich neemt en welke taak bij een andere ketenpartner ligt. We werken zo op een praktische manier toe naar een sluitend aanbod voor onze inwoners.”*¹⁸ Uit zowel de gesprekken met ketenpartners als de informatie over de voortgang van het armoedebeleid en het transformatieproject, blijkt dat de gemeente nog volop bezig is met het doorontwikkelen van de integrale aanpak. Hoewel het project inmiddels is afgerond, gaan de ontwikkelingen in het sociaal domein altijd door, zo schrijft de gemeente.¹⁹

Uit de gesprekken blijkt dat er met name winst te behalen valt in het versterken van verbindingen in het netwerk en de regisseursrol van de gemeente. De partners uit het netwerk leren elkaar steeds beter kennen en weten elkaar daardoor ook steeds beter te vinden, wat van belang is voor een integrale aanpak. Op papier kent de gemeente één toegangslot, namelijk Wegwijs, maar de praktijk leert dat er voor de doelgroep meerdere toegangswegen zijn tot de voorzieningen van de gemeente en haar partners. Een voorbeeld hiervan is de toegang tot de Kledingbank, die via de intake van de Voedselbank loopt. Bovendien geven deze partijen aan dat het eigen netwerk van mensen belangrijk is bij het vergroten van de bekendheid onder de doelgroep. Wanneer iemand

¹⁸ Gemeente Sint-Michielsgestel, Raadsinformatiebrief stand van zaken 0e 1e lijn, 22 januari 2020

¹⁹ Gemeente Sint-Michielsgestel, verordening sociaal domein 2020.

eenmaal bij de Voedselbank is geweest is de drempel een stuk lager om ook eens bij de Kledingbank langs te gaan. Ook ziet de voedselbank dat zodra er een nieuwe cliënt is geweest, er in de periode daarna ook vaker mensen uit dezelfde wijk of uit het netwerk van diegene bij de Voedselbank langskomen.

De integrale benadering komt met name tot stand door de rol van het netwerk en de onderlinge verbinding. De rol van de gemeente hierin is het regisseren en faciliteren van dit netwerk. Met de nieuwe centrale verordening, de wijkteams en het loket Wegwijs heeft de gemeente al stappen in de goede richting gezet, maar er blijft ruimte voor verbetering. De demarcatie van de verschillende rollen is niet altijd zuiver en duidelijk. In paragraaf 2.2 staat een overzicht van het netwerk en de verschillende taken die de organisaties vervullen, waaruit blijkt dat er een zekere mate van overlap is. De gemeenteraad heeft aandacht voor de verschillende rollen in het netwerk. *“Volgens het presidium wil de raad uiteindelijk weten: Wat de diverse welzijnsorganisatie doen, wat ze onderscheidt, wat de evt. overlap is tussen de organisaties en wat ze onderling verbindt.”*²⁰ De gemeente investeert in het versterken van het netwerk, bijvoorbeeld door het organiseren van een netwerkbijeenkomst eind 2018. Een aantal van de respondenten geeft aan dit soort bijeenkomsten erg waardevol te vinden en zou graag zien dat dit vaker georganiseerd gaat worden. De volgende netwerkbijeenkomst staat gepland in september 2020.

Bevinding over de integrale benadering

- Met het nieuwe transitieproject heeft de gemeente de afgelopen jaren ingezet op een integrale en sluitende zorgketen.
- Uit het onderzoek blijkt dat er met name winst te behalen valt in de onderlinge verbinding van het netwerk.
- De rol van de gemeente in de bestrijding van armoede is het creëren van visie en beleid, kaderstellen, faciliteren en regisseren. Met name op het gebied van kaderstellen (rolbeschrijving) en regisseren (doelen en middelen) valt winst te behalen.

3.4 Zicht op de doelgroep

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre hebben de gemeente en andere (maatschappelijke) organisaties zicht op de doelgroep voor het armoedebeleid?

Normen	Score
▪ De gemeente heeft zicht op de doelgroep en subdoelgroepen (zzp'ers, agrariërs, mensen met schulden, mensen net boven de bijstandsnorm);	De gemeente voldoet niet
▪ Organisaties hebben zicht op de doelgroep of subdoelgroepen;	De gemeente voldoet deels
▪ De gemeente en andere organisaties weten welke (sub)doelgroep(en) buiten beeld blijven;	De gemeente voldoet
▪ De gemeente en andere organisaties werken samen om zicht te krijgen op de doelgroep en subdoelgroepen;	De gemeente voldoet deels

²⁰ Gemeente Sint-Michiëlsgestel, besluitenlijst presidiumvergadering 25 november 2019.

Er is een aantal groepen die een hoger risico lopen op armoede en (problematische) schulden: bijstandsgerechtigden, werknemers met een laag inkomen (werkende armen), zelfstandige ondernemers met een laag inkomen, eenouderhuishoudens, kinderen in gezinnen met een bijstandsuitkering of met een niet westerse achtergrond, ouderen boven 80 jaar, vluchtelingen en statushouders. Voor Sint-Michielsgestel zijn met name zzp'ers en kinderen aandachtsgroepen. Uit gesprekken met zowel de gemeente als maatschappelijke organisaties blijkt dat de doelgroep niet volledig in beeld is. Een jaar geleden heeft Voedselbanken Nederland een werkgroep 'onder de radar' geïnstalleerd. Deze hebben gekeken naar het bereik van de voedselbanken en hoe dit zich verhoudt tot armoedecijfers van het Nibud. Wanneer je de Nibud-norm in Sint-Michielsgestel zou toepassen zou dat betekenen dat er zo'n 900 huishoudens bij de voedselbank aangemeld moeten zijn. Deze norm is een landelijk gemiddelde en aan de royale kant, maar het toont aan dat lang niet alle arme gezinnen bereikt worden. Dit blijkt ook uit de groei in het cliëntelebestand van onder meer de voedselbank, de Formulierenbrigade en de kledingbank. Kenmerken voor de doelgroep van het minimabeleid is dat ze niet eenvoudig te bereiken zijn, mede door de aard van hun problematiek zoals hierboven is geschetst. Zowel de gemeente als de betrokken organisaties zijn zich bewust van het feit dat een aantal doelgroepen buiten beeld blijft en zetten zich in om het bereik te vergroten. De gemeente zoekt hiervoor samenwerking met bijvoorbeeld scholen, maar ook het netwerk zelf ontplooit initiatieven om de bekendheid van de voorzieningen te vergroten.

Bevinding over zicht op de doelgroep

- De doelgroep van mensen in armoede is nog niet goed in beeld bij de gemeente.
- Zowel de gemeente als de betrokken organisaties zijn zich hiervan bewust en zetten zich in om het bereik te vergroten.

3.5 Doelbereiking

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

Op welke wijze en in welke mate draagt de uitvoering van het beleid bij aan de beleidsdoelen?

Normen	Score
▪ De gemeente heeft – op basis van dit beleid en passend binnen wet- en regelgeving – een op de doelgroep van het armoedebelief toegesneden set voorzieningen voor de doelgroep;	De gemeente voldoet
▪ De voorzieningen dragen bij aan de doelen van het gemeentelijk armoedebelief;	De gemeente voldoet deels
▪ De voorzieningen zijn toegankelijk; dat wil zeggen dat ze vindbaar zijn en dat er geen drempels voor de doelgroep om er gebruik van te maken;	De gemeente voldoet deels
▪ De beschikbare voorzieningen worden gebruikt en de budgetten worden ingezet (geen onderuitputting);	De gemeente voldoet deels
▪ Het kwijtscheldingsbelief gemeentelijke belastingen sluit aan op de behoefte van de doelgroep;	Onbekend ²¹

²¹ In 2016 is in Sint-Michielsgestel 112 keer kwijtschelding verleend, over de Jaren 2017 t/m 2019 zijn geen cijfers bekend. Het rekenkameronderzoek heeft onvoldoende informatie opgeleverd over het gemeentelijke kwijtscheldingsbelief.

Normen	Score
▪ Het evalueren van armoedebeleid en de uitvoering van de Participatiewet is opgenomen in de gemeentelijke beleidscyclus;	De gemeente voldoet

Voorzieningen en beleidsdoelen

De gemeente Sint-Michielsgestel formuleert in haar beleidsplan een aantal centrale thema's met bijbehorende beleidsdoelen. Deze thema's zijn: bestrijden armoede onder kinderen, vroegsignalering en schuldenpreventie, vergroten van het bereik onder de doelgroep, het vereenvoudigen van minimaregelingen, verminderen van de bureaucratie en het oprichten van een noodfonds. Om deze doelen te bereiken zijn er voorzieningen voor inwoners die aan de criteria voldoen, zoals schulden of een inkomen onder het sociaal minimum (zie paragraaf 3.1). Aanvullend op deze voorzieningen is er vanaf 2018 een noodfonds in het leven geroepen voor mensen die acute financiële ondersteuning behoeven om zo bijvoorbeeld uitzetting of in beslag name te voorkomen. Naast de gemeentelijke voorziening kent Sint-Michielsgestel een uitgebreid netwerk van maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties die hulp bieden voor mensen in dezelfde doelgroep en mensen die net buiten het bereik van de gemeentelijke hulpvoorzieningen vallen.

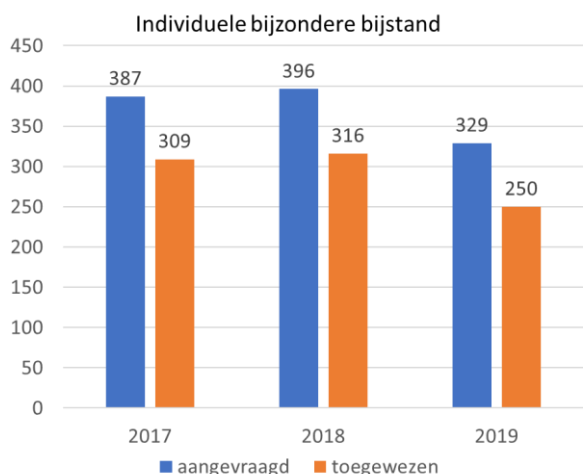
Toegankelijkheid

De gemeente kent een uitgebreid aanbod van minimavoorzieningen en ook het netwerk biedt meerdere voorzieningen voor zowel mensen die onder, als net boven het sociaal minimum leven. Inwoners die een hulpvraag hebben kunnen contact opnemen met loket Wegwijs van de gemeente. De hulpvraag dient vervolgens integraal uitgezet te worden, wat inhoudt dat er ook gekeken wordt naar mogelijk andere hulpvragen en beschikbare voorzieningen. Dit vereist van medewerkers van Wegwijs dat zij de juiste vragen kunnen stellen en kennis hebben van de beschikbare hulp voor de cliënt. Een andere mogelijkheid is dat de inwoner via het Sociaal Team of één van de organisaties uit het netwerk in beeld komt. Ook hiervoor geldt dat er bij de intake wordt doorgevraagd op de hulpvraag en er verbinding is met andere organisaties en de gemeente.

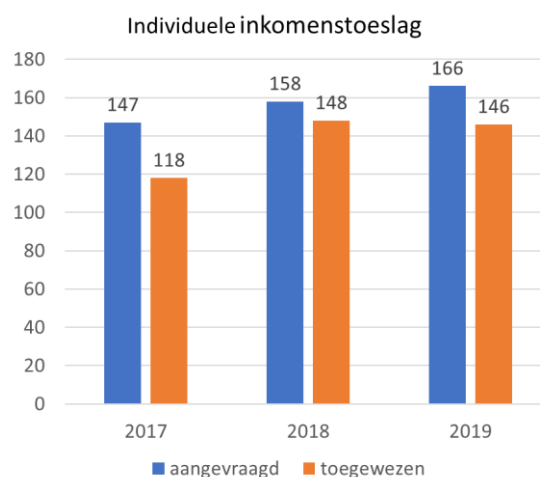
Uit meerdere bronnen blijkt echter ook dat in 2018 en 2019 de gemeentelijke capaciteit op het gebied van beleidsontwikkeling te beperkt was. Najaar 2019 zijn de wijkteams ingesteld en zijn de openstaande vacatures voor het beleidsteam opgevuld.

Benutting

De onderstaande grafieken geven de ontwikkeling in de benutting van enkele voorzieningen weer.

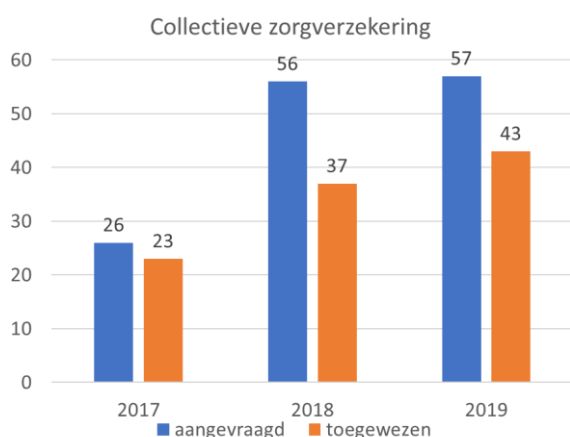
Figuur 9. Ontwikkeling individuele bijzondere bijstand

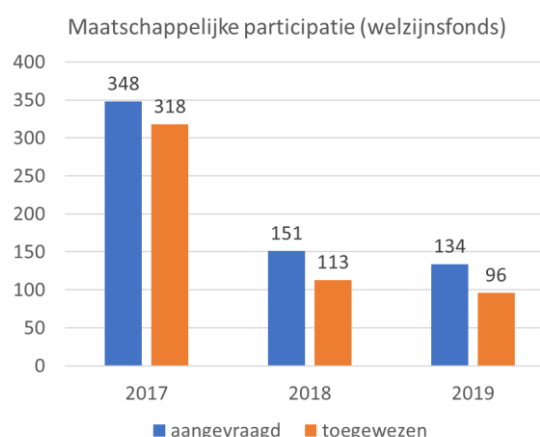
Figuur 10. Ontwikkeling individuele inkomens toeslag

De individuele bijzondere bijstand betreft de bijdrage van de gemeente aan inwoners die te maken hebben met noodzakelijke uitgaven, maar die te weinig geld hebben om deze uitgaven te doen (figuur 9). Als na een beoordeling blijkt dat deze uitgaven noodzakelijk zijn en niet uit de bijstandsnorm of andere middelen betaald kunnen worden, dan kan de gemeente bijzondere bijstand toekennen. Het gaat bijvoorbeeld om kosten voor huisraad, rechtsbijstand of kinderopvang. In 2019 heeft de gemeente 250 keer individuele bijstand verleend.

De individuele inkomens toeslag is beschikbaar voor mensen tussen de 21 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd die langdurig (> 36 maanden) een inkomen hebben tot maximaal 120% van het van toepassing zijnde sociaal minimum (figuur 10). Deze toeslag is vrij besteedbaar. In 2019 heeft de gemeente aan 146 huishoudens een individuele inkomens toeslag toegekend.

Figuur 11. Ontwikkeling collectieve zorgverzekering

Figuur 12. Ontwikkeling gebruik welzijnsfonds

De collectieve zorgverzekering is een relatief goedkope zorgverzekering voor inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (figuur 11). Er lijkt sprake te zijn van een stijging bij deze voorziening. In 2019 maakten 43 huishoudens hiervan gebruik. Het welzijnsfonds is bedoeld om de deelname aan sociaal-culturele, educatieve of sportieve activiteiten te bevorderen (figuur 12). Huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum kunnen hiervoor een bijdrage krijgen. Er is sprake van een daling bij deze voorziening. In 2019 maakten 96 huishoudens

hiervan gebruik. Deze daling is deels te verklaren door de vereenvoudigde werkwijze voor het welzijnsfonds. Vanaf 2018 krijgen inwoners die bekend zijn bij de gemeente met een minimuminkomen het volledige bedrag direct toegekend en werd aan de hand van steekproeven de doelmatigheid gecontroleerd. Per 1 januari 2020 besloot het college deze methodiek opnieuw aan te passen en vergoedingen uit dit fonds voortaan alleen nog maar te vergoeden op declaratiebasis.²² De kosten voor het welzijnsfonds waren in 2019 ruim 40% hoger ten opzichte van 2017 (zie figuur 14).

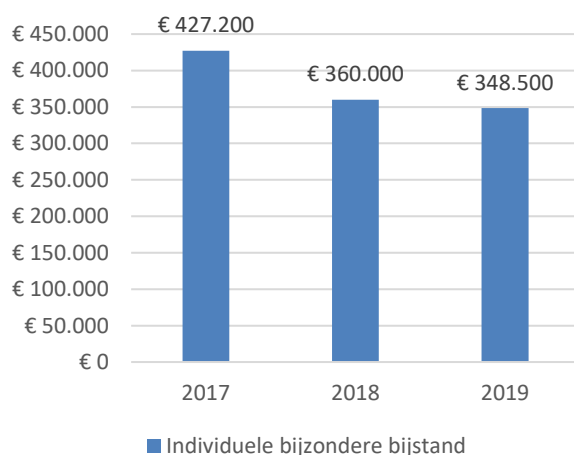
Alle inwoners met een inkomen onder 100% van het sociaal minimum kunnen aanspraak maken op kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. In 2016 was hier 112 keer sprake van. In beginsel zou dit een goede indicator kunnen zijn van het aantal huishoudens in armoede in Sint-Michielsgestel. De gemeente rapporteert echter niet standaard over deze kwijtschelding; er is geen zicht op de kwijtschelding belasting in de afgelopen jaren.

Ervan uitgaande dat er in Sint-Michielsgestel enkele honderden inwoners in armoede zijn (zie hoofdstuk 2), lijkt het erop dat niet alle inwoners en huishoudens in de doelgroep gebruik maken van de voorzieningen die er zijn.

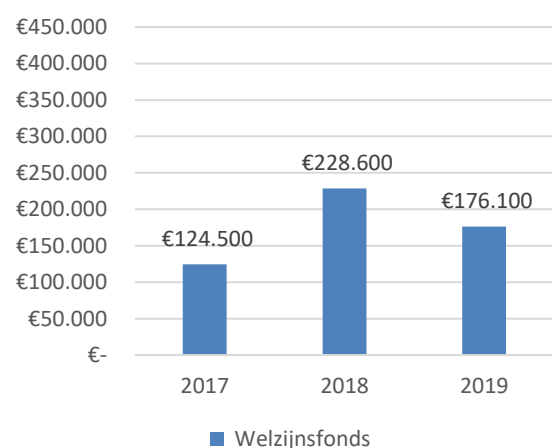
De informatieverstrekking aan de gemeenteraad over het gebruik van een deel van de voorzieningen gebeurt via de halfjaarlijkse rapportages sociaal domein. Het ontbreekt aan een totaaloverzicht van het jaarlijks gebruik van de voorzieningen.

Besteding

In de onderstaande grafieken staan de uitgaven van de voorzieningen uit het armoedebelief van 2017 tot en met 2019. Een deel van de stijging valt te verklaren door het toenemende bereik en de inzet om de doelgroep beter te bereiken. De cijfers bieden met name een indicatief beeld over de kosten van de laatste paar jaren en daarmee over een mogelijke toe- of afname van (het bereiken van) de doelgroep.

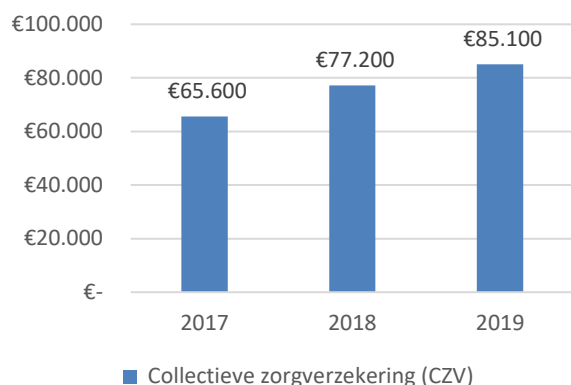

Figuur 13. Ontwikkeling uitgaven individuele bijzondere bijstand

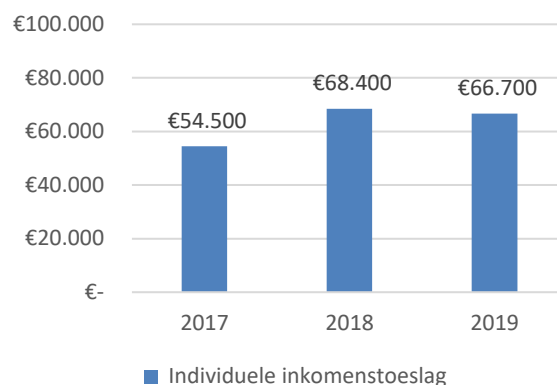

Figuur 14. Ontwikkeling uitgaven welzijnsfonds

²² Gemeente Sint-Michielsgestel, Raadsinformatiebrief over taakstelling sociaal domein 2020-2021-2022 en verder, 31 december 2019

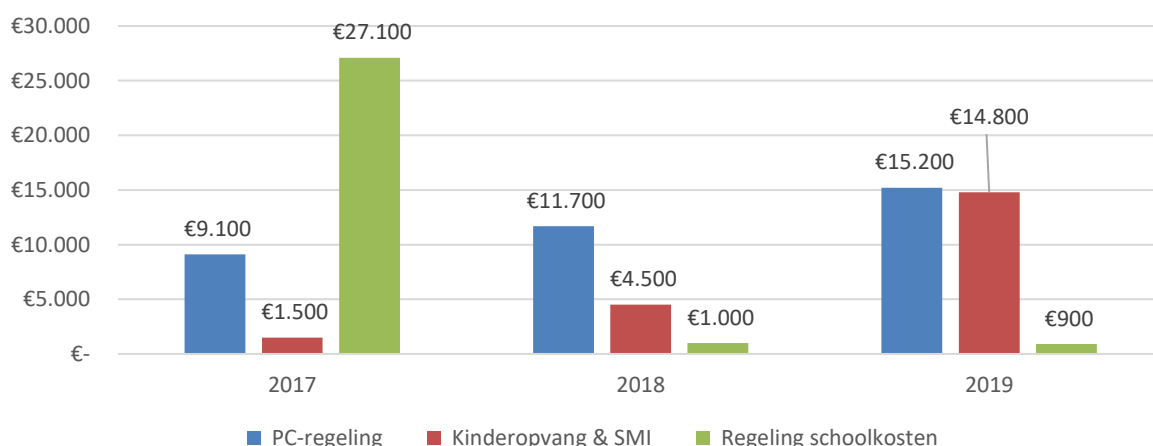

Figuur 15. Ontwikkeling uitgaven CZV

Figuur 16. Ontwikkeling uitgaven IIT

De bestedingcijfers van de vier regelingen zoals weergegeven in figuur 13 t/m 16 laat de ontwikkeling zien van de kosten over de afgelopen drie jaar. De kosten voor de individuele bijzondere bijstand zijn de afgelopen jaren enigszins afgenomen en ook die voor het welzijnsfonds namen vorig jaar, na een flinke stijging in 2018, weer af. Zowel de uitgaven voor de CZV als de IIT laten een (lichte) stijging zien.

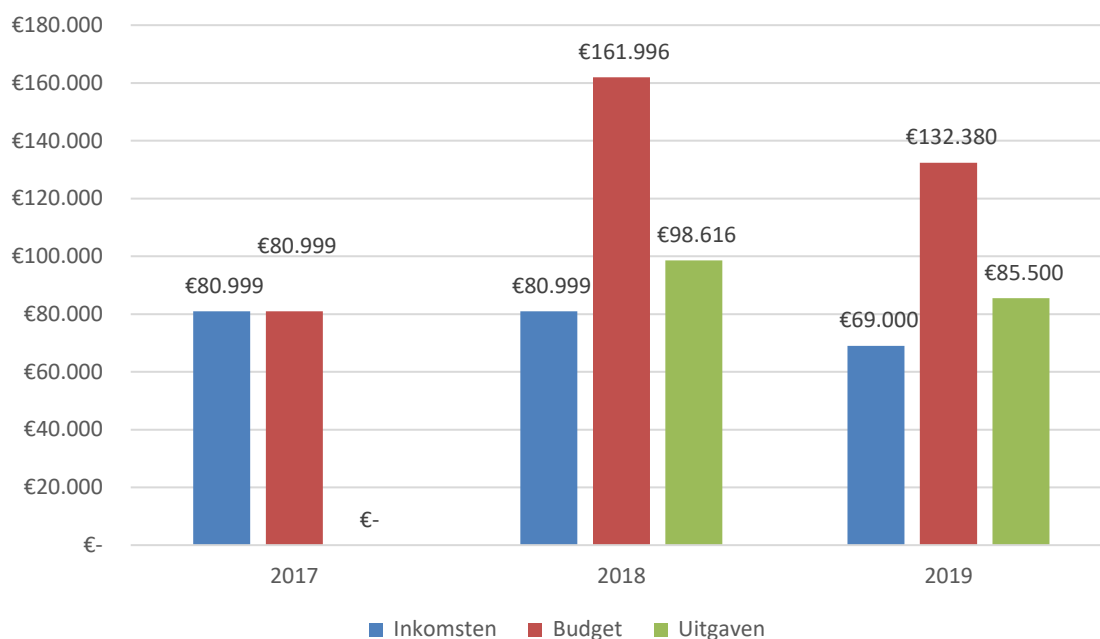
Figuur 17. Ontwikkeling uitgaven Bijzondere bijstand (PC- regeling; Kinderopvang en sociaal medische indicaties; Regeling schoolkosten).

In figuur 17 staan de uitgaven voor de drie regelingen van de bijstand. Opvallend is dat de regeling voor de vergoeding van schoolkosten de afgelopen drie jaar behoorlijk zijn teruggelopen, zeer waarschijnlijk door de Klijsma- gelden die destijds de functie van dit budget overnam. De kosten voor de PC- regeling en met name die voor de kinderopvang & sociaal medische indicaties zijn de afgelopen periode flink toegenomen.

Klijsma-gelden

In 2017 zijn de klijsma- gelden geïntroduceerd; een structurele rijksbijdrage van €80.999, - voor de gemeente Sint-Michielsgestel tot en met 2021, dat ingezet dient te worden voor kinderen in armoede. In 2017 nam de Vincentiusvereniging de besteding van dit budget voor haar rekening, maar besloot vanwege de hoge arbeidsbelasting op de vrijwilligers de besteding terug te geven aan de gemeente. Figuur 18 geeft de besteding van het Klijsma- budget vanaf 2017 tot en met 2019 weer. De inkomsten zijn hierin de gelden die de gemeente jaarlijks ontvangt vanuit het Rijk,

waarna vervolgens het totale budget (inclusief het resterende bedrag van het vorige jaar) en de uitgaven van het budget in dat jaar staan weergegeven.

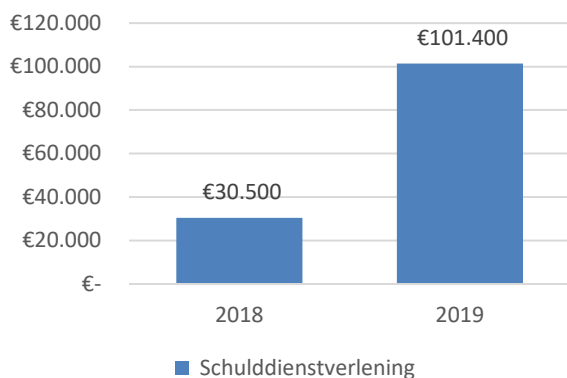

figuur 18. Ontwikkeling besteding Klijnsma-gelden Sint-Michielsgestel (2017 t/m 2019)

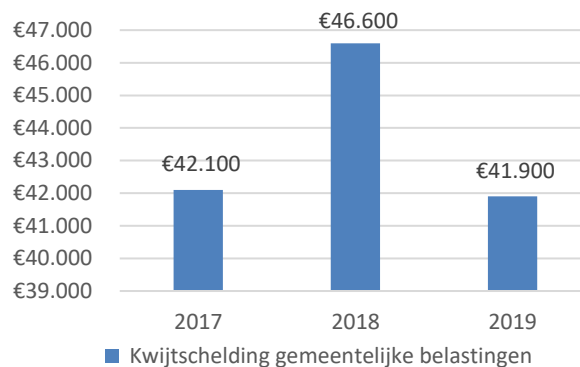
In 2017 zijn de Klijnsma-gelden niet besteed en is het budget overgeheveld naar 2018, waarmee het totale budget voor 2018 uitkwam op €161.996,-. In 2018 zijn de gelden besteed aan de uitvoering van de kindregeling (uitvoering door de Vincentiusvereniging), kindermiddag op de kermis en zijn er middelen verdeeld over sportclubs en scholen. In totaal werd in 2018 € 98.616, - uitgegeven en het resterende bedrag werd overgeheveld naar 2019. In 2019 zijn de gelden besteed aan de uitvoering van de kindregeling (in het eerste deel van het jaar uitgevoerd door de Vincentiusvereniging, later in het jaar overgenomen door de gemeente), het Kunstcafé Kids en er zijn vergoedingen voor het Welzijnsfonds 18- uitbetaald. In totaal bedroegen de uitgaven in 2019 jaar €85.500,- en bedroeg het resterende budget € 46.500, -). Dit bedrag kon niet opnieuw overgeheveld worden naar 2020. Op basis van de uitgangspunten van de begroting geldt namelijk dat structurele budgetten niet overgeheveld kunnen worden.

De gemeente heeft inmiddels de besteding van de Klijnsma- gelden op gang gekregen na een stoeve start, maar uit de bovenstaande cijfers blijkt dat het de gemeente (nog) niet is gelukt om invulling te geven aan het gehele kindbudget. Positieve constatering hierbij is wel dat de Klijnsma gelden volgens afspraak grotendeels (minimaal 75%) aan kinderen is besteed.²³

²³ Gemeenteraad Sint-Michielsgestel, 25-01-2018: Amendement 'overhead decentralisatie-uitkering kinderarmoede (Klijnsma gelden).

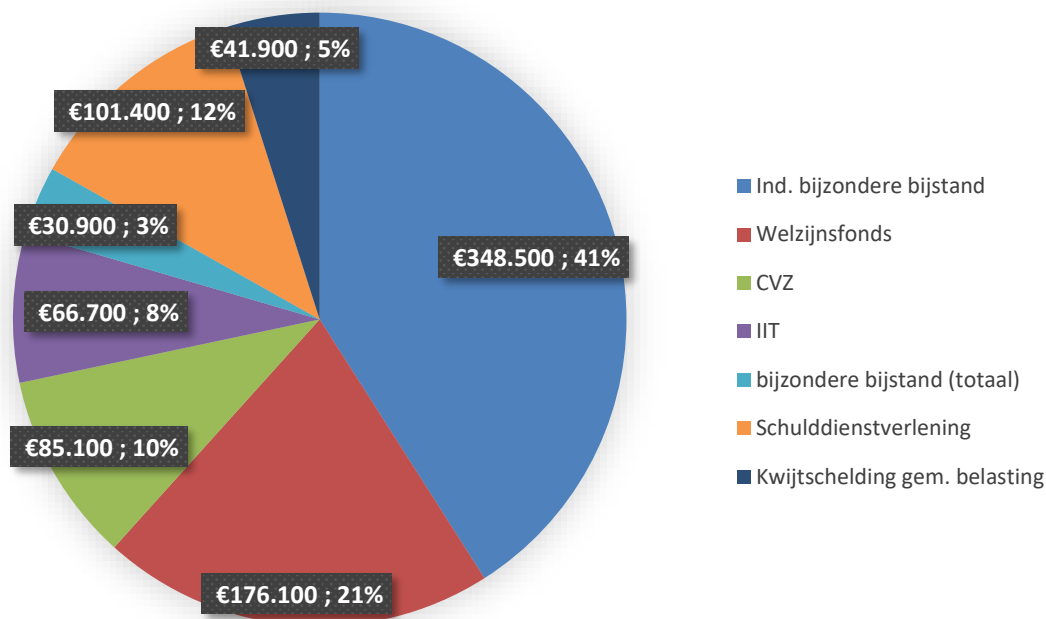

Figuur 19. Ontwikkeling uitgaven schulddienstverlening

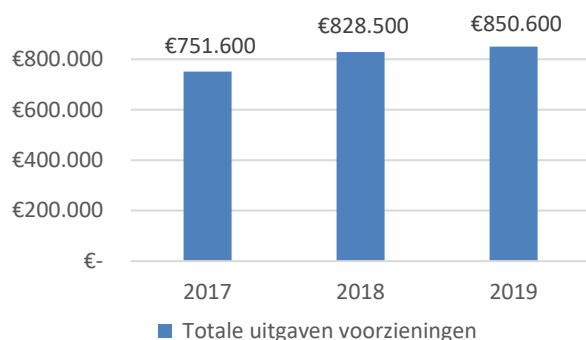

Figuur 20. Ontwikkeling uitgaven kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

In de bovenstaande figuren staan tot slot de ontwikkeling van de uitgaven voor schulddienstverlening als de ontwikkeling in het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen. Voor schulddienstverlening waren alleen de cijfers voor 2018 en 2019 beschikbaar, deze laten een forse stijging in de kosten zien. Mogelijk komt dit door het beter bereiken van de doelgroep en de samenwerking met netwerkpartijen, waardoor er meer mensen met schulden geholpen kunnen worden. Het aantal mensen dat hulp ontvangt via schulddienstverlening wordt door de gemeente niet bijgehouden.

Figuur 21. Overzicht kosten armoedevoorzieningen (2019)

Figuur 22. Ontwikkeling totale uitgaven armoedevorzieningen.

Figuur 21 geeft een overzicht van de verdeling van de uitgaven tussen de verschillende regelingen in 2019. In totaal bedroegen de de kosten voor de armoederegelingen in 2019 ruim €850.000,-. De individuele bijzondere bijstand is de grootste post met zo'n €348.500,- in 2019, gevolgd door het welzijnsfonds (€176.100,-) en de collectieve zorgverzekering (€85.100,-). Samen nemen deze drie regelingen driekwart van de kosten van de armoedevorzieningen voor hun rekening. Tot slot biedt figuur 22 een overzicht van de ontwikkeling in de totale kosten voor de armoedevorzieningen. In 2018 stegen de totale kosten met 10% naar 828.500, -. In 2019 lagen de totale kosten zo'n 2,5% hoger dan een jaar eerder.

Bevinding over doelbereiking:

- In 2018 en 2019 was de gemeentelijke capaciteit binnen de afdeling beleid te beperkt, maar dit probleem lijkt inmiddels te zijn verholpen.
- Het huidige gebruik van de voorzieningen lijkt erop te duiden dat niet alle huishoudens in armoede gebruik maken van de voorzieningen die de gemeente biedt;
- De kosten voor de schulddienstverlening en het kwijschelden van gemeentelijke belasting zijn de afgelopen jaren fors gestegen.
- De Klijnsma- gelden zijn de afgelopen drie jaar grotendeels besteed aan kinderen, maar de gemeente laat ook jaarlijks een deel van het budget onbenut.

3.6 Participatiewet

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

Welke gevolgen heeft de participatiewet (2015) op de uitvoering van het armoedebeleid en hoe gaat de gemeente om met deze gevolgen?

Normen	Score
▪ De gemeente heeft een actueel beleidskader voor de Participatiewet;	De gemeente voldoet
▪ De gemeente heeft SMART-geformuleerde doelstellingen voor de uitvoering van de Participatiewet;	De gemeente voldoet niet

De gemeente werkt voor de doelgroep van de Participatiewet samen met tien gemeenten in de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap De Dommel (hierna: WSD). De raad stemde

op 23 januari 2020 in met de voorgestelde nieuwe koers van WSD. Deze koers behelsde het doorontwikkelen van de lokale infrastructuur met maatschappelijke partners, het doorontwikkelen van WSD als expertisecentrum voor gemeenten en het doorontwikkelen van re-integratiediensten. partners. Met de uitvoering van de Participatiewet richten WSD en de gemeente zich op het ontwikkelen en begeleiden van mensen, het matchen van mensen en werk en het organiseren van aangepast werk.²⁴ De focus ligt daarmee op werk en inkomen. Dit heeft daarmee een raakvlak met het voorkomen van armoede, maar het expliciet voorkomen of tegengaan van armoede ligt buiten de scope van WSD. Dat ligt echt op het pad van de gemeente zelf. Op 5 maart 2020 stelde de raad de integrale Verordening Sociaal Domein vast. Hiermee bundelde de gemeente de bestaande verordeningen voor het sociaal domein tot één integrale verordening. Deze verordening beschrijft de verbinding tussen de Participatiewet en het minimabeleid van de gemeente, bijvoorbeeld: *“De gemeente richt het minimabeleid zo in, dat inwoners met een laag inkomen voldoende ondersteund worden en dat met het krijgen van betaald werk een armoedeval zoveel mogelijk wordt voorkomen”*. De focus ligt echter ook op het uitgaan van en bevorderen van (financiële)zelfredzaamheid, waarmee mogelijk voorbij gegaan wordt aan het feit dat mensen in armoede soms niet in staat zijn tot zelfredzaamheid of het maken van de juiste keuzes. Vaak overschatten ze hun eigen zelfredzaamheid, of zijn de problemen dusdanig groot dat ze neigen om weg te kijken om zo niet geconfronteerd te worden met de problemen. Hierdoor bestaat de kans dat hun problematiek onvoldoende bij de gemeente in beeld komt. Daarbij komt ook dat zelfredzaamheid meer omhelst dan de financiële situatie alleen. Om volledige zelfredzaamheid te stimuleren is een actieve rol van de gemeente en andere hulpinstellingen vereist. Vanuit de participatiewet biedt de gemeente wel dergelijke hulp aan via de zogenoemde life-coach, die kan helpen bij het in kaart brengen en verbeteren van iemand zijn persoonlijke situatie.

Bevinding over de rol van de Participatiewet:

- WSD richt zich op de uitvoering van de Participatiewet en speelt daarmee indirect een rol in het tegengaan van armoede.
- Het beleid gaat uit van het versterken van zelfredzaamheid. Dit is risicovol voor zover daarmee onvoldoende rekening wordt gehouden met het feit dat mensen in armoede in sommige gevallen niet meer in staat zijn tot zelfredzaamheid.

²⁴ WSD, Strategische agenda 2020.

3.7 Gemeenteraad

Deze paragraaf gaat in op de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre wordt de gemeenteraad adequaat geïnformeerd over de realisatie van het armoedebeleid en relevante ontwikkelingen hierin?

Normen	Score
▪ Raad en college hebben concrete afspraken over de betrokkenheid van de gemeenteraad bij het armoedebeleid en de Participatiewet;	De gemeente voldoet deels
▪ De raad wordt adequaat, tijdig en op maat door het college geïnformeerd over budget en uitgaven in het kader van het armoedebeleid;	De gemeente voldoet
▪ Ook biedt het college de raad inzicht in de ontwikkeling en de achtergrond van de ontwikkeling;	De gemeente voldoet deels
▪ De raad is tevreden over de informatievoorziening rond het armoedebeleid.	De gemeente voldoet deels

De gemeenteraad van Sint-Michielsgestel was betrokken bij de kaderstelling in het nieuwe armoedebeleid en dient vervolgens te controleren op de uitvoering. De gemeenteraad ontvangt ieder half jaar een rapportage over het sociaal domein. Tot 2016 was Sint-Michielsgestel aangesloten bij Optimisd, de intergemeentelijke sociale dienst. Vanaf 1 januari 2016 werken de gemeente Sint-Michielsgestel en Boxtel samen in een gezamenlijke werkorganisatie: Mijngemeentedichtbij. Deze ambtelijke samenwerking betekent dat de beide gemeenten zelf weer verantwoordelijk zijn voor de informatievoorziening in het sociaal domein. De halfjaarlijkse rapportage biedt inzicht in het gebruik van drie van de negen (inclusief noodfonds) regelingen, namelijk: het welzijnsfonds, de bijzondere bijstand en de individuele inkomensvoorziening. De gemeente geeft een overzicht van het aantal keer dat de regeling is aangevraagd, afgewezen of niet in behandeling is genomen. De overige minimavoorzieningen komen niet aan bod in deze rapportage. Verder ontvangt de raad informatie via de P&C- cyclus, projectinformatie (transitieproject) raadsinformatiebrieven en bestuursrapportages. Ook organisaties, zoals BINT, bieden informatie aan de gemeenteraad, bijvoorbeeld in de vorm van een presentatie aan de raad of werkbezoeken. Behalve de reguliere rapportages voor het sociaal domein en de (project)informatie over specifieke ontwikkelingen zijn er geen andere afspraken tussen de raad en het college, bijvoorbeeld over een periodieke evaluatie.

De raad merkt dat de informatievoorziening minder uitgebreid is sinds de gemeente niet meer is aangesloten bij Optimisd, maar realiseert zich dat het tijd kost om dit goed te regelen. Het armoedebeleid is voor raadsleden niet een eenvoudig onderwerp, mede omdat het lastig te bepalen is in hoeverre de doelgroep bereikt wordt. Daarnaast is de doelgroep over het algemeen niet politiek bewust en komt niet snel in contact met raadsleden. Hierdoor is het voor raadsleden ook lastiger om de doelgroep en zijn behoefte te begrijpen. Dit benadrukt wederom het belang van het eigen netwerk voor mensen die te maken hebben met armoede, een vaker genoemd punt in de gesprekken met vrijwilligers en ervaringsdeskundigen.

Een ander complicerende factor is het omvangrijke netwerk van welzijns- en vrijwilligersorganisaties. Via informatiebrieven en outputcijfers blijft de raad gedeeltelijk op de

hoogte over de ontwikkelingen in het armoedebelid, maar tegelijkertijd leunt de gemeente ook op de partners voor informatie. Dit is enerzijds begrijpelijk omdat zij in opdracht van de gemeente bepaalde taken uitvoeren en kennis hebben van de doelgroep, waardoor zij automatisch relevante informatie verzamelen. Anderzijds vraagt dit van de gemeentelijke organisatie extra inspanning om goed op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen en waar nodig bij te sturen.

Bevinding over de informatievoorziening aan de gemeenteraad:

- De gemeenteraad ontvangt de informatie die beschikbaar is over het armoedebelid en de uitvoering daarvan.
- De sturingsinformatie is echter minder uitgebreid dan mogelijk is. De gemeente stuurt nog niet op het verbeteren van de informatievoorziening.

4. Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamercommissie van Sint-Michielsgestel heeft de volgende hoofdvraag geformuleerd: Op welke wijze geeft de gemeente Sint-Michielsgestel uitvoering aan het armoedebelief en wat zijn hierbij de gevolgen van de Participatiewet? Wat zijn hierbij eventuele verbeterpunten?

Een eerste constatering is dat Sint-Michielsgestel een relatief welvarende gemeente is. Dit blijkt uit diverse inkomens- en vermogensindicatoren. Dat neemt niet weg dat er ook in Sint-Michielsgestel sprake is van armoede. Circa 1.000 mensen hebben hiermee te maken, het gaat naar schatting om enkele honderden huishoudens.

Conclusie 1

Sint-Michielsgestel heeft een actueel beleidskader (2018 – 2022) en een uitgebreide set aan gemeentelijke minimavoorzieningen. Daarnaast zijn er niet-gemeentelijke voorzieningen, aangeboden door een groot en actief netwerk van zorgaanbieders en diverse (vrijwilligers)organisaties. De gemeente waardeert dit netwerk en doet ook een beroep op de inzet en betrokkenheid van het netwerk. Tegelijk vraagt en verwacht het netwerk dat de gemeente invulling geeft aan de eigen administratieve taak. Ook is er vanuit het netwerk behoefte aan een door de gemeente actief ingevulde regierol, zodat er geen overlap in voorzieningen ontstaat.

Aanbeveling 1 (aan het college)

Koester het netwerk. Geef als gemeente invulling aan de regiefunctie in het netwerk en draag daarmee bij aan een heldere rolverdeling tussen partners. Het kan daarbij helpen om samen met het netwerk de strategie per risicogroep te bepalen en vervolgens welke partners zich het beste op specifieke groepen kunnen richten. Als regisseur stuurt de gemeente op waar de partijen zich mee bezig houden en faciliteert in de onderlinge verbinding van het netwerk. Het gaat naast het uitzetten van de grote lijnen ook om de kleinere zaken, zoals snel uitwisselen van benodigde informatie en ervoor zorgen dat netwerkpartners elkaar leren kennen.

Conclusie 2

Dit onderzoek bevestigt ook in Sint-Michielsgestel het beeld dat armoede en schulden voor mentale problemen en gevoelens van schaamte zorgen. Mensen zijn zich bewust van hun problemen, maar zijn vaak niet in staat om actie te initiëren om deze op te lossen. Soms omdat ze niet weten hoe dat moet, maar in sommige gevallen zorgt de omvang van de problemen er ook voor dat ze de problemen in een soort vluchtreactie negeren. Het huidige beleid leunt nog op de gedachte van eigen initiatief en zelfredzaamheid, maar psychische belasting van armoede belemmert het vermogen van mensen om zichzelf te redden. Ook overschatten mensen in armoede soms hun eigen zelfredzaamheid. Voor iemand in armoede is het van belang dat ze door persoonlijke begeleiding aan hun problemen kunnen werken, maar wel met een gevoel van eigen verantwoordelijkheid. Daarbij is het belangrijk te weten dat mensen in armoede of met schulden zich schamen om hun verhaal te doen, zeker als dit meerdere keren moet gebeuren voor bijvoorbeeld intakegesprekken bij allerlei hulpinstanties. Dit benadrukt het belang van een integrale benadering waarbij cliënten hun verhaal in vertrouwen kunnen vertellen en daarna via de verbinding in het netwerk hun diverse hulpvragen beantwoord krijgen, in plaats van steeds het verhaal opnieuw te moeten uitleggen.

Het vraagt van de gemeente een proactieve aanpak om de doelgroep te benaderen. Het kan daarbij helpen om specifiek huishoudens te benaderen die in de risicocategorie voor armoede vallen: bijstandsgerechtigden, werknemers met een laag inkomen (werkende armen), zelfstandige ondernemers, eenouderhuishoudens, kinderen in gezinnen met een bijstandsuitkering of met een niet westerse achtergrond, ouderen boven 80 jaar, vluchtelingen en statushouders en huishoudens met schulden.

Aanbeveling 2 (aan het college)

Richt je als gemeente op de risicocategorieën voor armoede en benader deze actief en persoonlijk en gericht op het gehele huishouden. In lijn met aanbeveling 1 is ook hier de rol van het netwerk onmisbaar. Zet als gemeente in op het vergroten en verbinden van relevante netwerkpartijen en benut de beschikbare kennis en kunde van deze actoren.

Conclusie 3

De gemeentelijke capaciteit was in 2018 en 2019 te beperkt om volledig invulling te geven aan het armoedebeleid.

Aanbeveling 3 (aan de raad en aan het college)

Borg als gemeente dat er voldoende capaciteit is om invulling te geven aan het armoedebeleid.

Conclusie 4

Zowel de gemeente als de betrokken netwerkpartners zijn zich ervan bewust dat de doelgroep nog niet volledig wordt bereikt en zetten zich in om het bereik te vergroten. Op dit moment is de sturingsinformatie over het gebruik van de voorzieningen minder uitgebreid dan mogelijk is. De gemeente stuurt nog niet op het verbeteren van de informatievoorziening.

Aanbeveling 4 (aan het college)

Rapporteer jaarlijks (per kalenderjaar) het gebruik van alle armoedevoorzieningen aan de raad, zodat er inzicht ontstaat in de ontwikkeling in de tijd. Op basis van deze sturingsinformatie kan de raad zich – in combinatie met cijfers over de risicocategorieën - een beeld vormen van de doeltreffendheid van het armoedebeleid en specifieke voorzieningen daarbinnen.

Bijlage 1. Geraadpleegde personen

Gemeente Sint-Michielsgestel

- Medewerker schulddienstverlening
- 2 medewerkers beleid en ondersteuning
- Medewerker participatie
- Portefeuillehouder sociaal domein
- Groepsgesprek afvaardiging raadsfracties Sint-Michielsgestel

Netwerk & doelgroep

- Armoedeambassadeurs
- 2 vrijwilligers Vincentiusvereniging
- Sociaal werker BINT & vrijwilliger (Formulierenbrigade)
- Secretaris en bestuurslid Voedselbank Boxtel e.o.
- Vrijwilliger Kledingbank
- 5 Ervaringsdeskundigen

Bijlage 2. Bestuurlijke reactie

Rekenkamercommissie
T.a.v. mevrouw A. Smits
Postbus 10000

datum 8 oktober 2020
uw brief van 3 september 2020
onderwerp Bestuurlijke reactie RKC
onderzoek armoedebeleid

ons kenmerk —
behandeld door M. van Rijswijk

Geachte leden van de Rekenkamercommissie,

Inleiding

In uw brief van 3 september 2020 hebt u mij om een bestuurlijke reactie op het onderzoek armoedebeleid verzocht. Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het uitvoerige rapport. Wij onderschrijven de conclusies en zullen de aanbevelingen ter harte nemen. Onderstaand lichten we dit nader toe.

Conclusie 1

Sint-Michielsgestel heeft een actueel beleidskader (2018 – 2022) en een uitgebreide set aan gemeentelijke minimavoorzieningen. Daarnaast zijn er niet-gemeentelijke voorzieningen, aangeboden door een groot en actief netwerk van zorgaanbieders en diverse (vrijwilligers)organisaties. De gemeente waardeert dit netwerk en doet ook een beroep op de inzet en betrokkenheid van het netwerk. Tegelijk vraagt en verwacht het netwerk dat de gemeente invulling geeft aan de eigen administratieve taak. Ook is er vanuit het netwerk behoefte aan een door de gemeente actief ingevulde regierol, zodat er geen overlap in voorzieningen ontstaat.

Aanbeveling 1 (aan het college)

Koester het netwerk. Geef als gemeente invulling aan de regiefunctie in het netwerk en draag daarmee bij aan een heldere rolverdeling tussen partners. Het kan daarbij helpen om samen met het netwerk de strategie per risicogroep te bepalen en vervolgens welke partners zich het beste op specifieke groepen kunnen richten. Als regisseur stuurt de gemeente op waar de partijen zich mee bezig houden en faciliteert in de onderlinge verbinding van het netwerk. Het gaat naast het uitzetten van de grote lijnen ook om de kleinere zaken, zoals snel uitwisselen van benodigde informatie en ervoor zorgen dat netwerkpartners elkaar leren kennen.

Bestuurlijke reactie (1)

De gemeente herkent zich in de geschetste rol en het belang van een goed netwerk. Samen met de partners wordt gekeken hoe dit netwerk zo goed mogelijk vorm kan worden gegeven.

Conclusie 2

Dit onderzoek bevestigt ook in Sint-Michielsgestel het beeld dat armoede en schulden voor mentale problemen en gevoelens van schaamte zorgen. Mensen zijn zich bewust van hun problemen, maar zijn vaak niet in staat om actie te initiëren om deze op te lossen. Soms omdat ze niet weten hoe dat moet, maar in sommige gevallen zorgt de omvang van de problemen er ook voor dat ze de problemen in een soort vluchtreactie negeren. Het huidige beleid leunt nog op de gedachte van eigen initiatief en zelfredzaamheid, maar psychische belasting van armoede belemmert het vermogen van mensen om zichzelf te redden. Ook overschatten mensen in armoede soms hun eigen zelfredzaamheid. Voor iemand in armoede is het van belang dat ze door persoonlijke begeleiding aan hun problemen kunnen werken, maar wel met een gevoel van eigen verantwoordelijkheid. Daarbij is het belangrijk te weten dat mensen in armoede of met schulden zich schamen om hun verhaal te doen, zeker als dit meerdere keren moet gebeuren voor bijvoorbeeld intakegesprekken bij allerlei hulpinstanties. Dit benadrukt het belang van een integrale benadering waarbij cliënten hun verhaal in vertrouwen kunnen vertellen en daarna via de verbinding in het netwerk hun diverse hulpvragen beantwoord krijgen, in plaats van steeds het verhaal opnieuw te moeten uitleggen.

Het vraagt van de gemeente een proactieve aanpak om de doelgroep te benaderen. Het kan daarbij helpen om specifiek huishoudens te benaderen die in de risicocategorie voor armoede vallen: bijstandsgerechtigden, werknemers met een laag inkomen (werkende armen), zelfstandige ondernemers, eenouderhuishoudens, kinderen in gezinnen met een bijstandsuitkering of met een niet westerse achtergrond, ouderen boven 80 jaar, vluchtelingen en statushouders en huishoudens met schulden.

Aanbeveling 2 (aan het college)

Richt je als gemeente op de risicocategorieën voor armoede en benader deze actief en persoonlijk en gericht op het gehele huishouden. In lijn met aanbeveling 1 is ook hier de rol van het netwerk onmisbaar. Zet als gemeente in op het vergroten en verbinden van relevante netwerkpartijen en benut de beschikbare kennis en kunde van deze actoren.

Sint-Michielsgestel

Bestuurlijke reactie (2)

Zie beantwoording vraag 1. Samen met partners wordt bekeken hoe we verschillende groepen het meest gericht en meest passend kunnen benaderen, ook bekijken we hierbij hoe we signalen nog beter en eerder kunnen herkennen en bundelen. Samenwerking met de relevante partijen helpt om meer en beter in binnen te komen bij inwoners, daarnaast proberen we ook de drempel om bij ons te melden actief te verlagen.

Conclusie 3

De gemeentelijke capaciteit was in 2018 en 2019 te beperkt om volledig invulling te geven aan het armoedebeleid.

Aanbeveling 3 (aan de raad en aan het college)

Borg als gemeente dat er voldoende capaciteit is om invulling te geven aan het armoedebeleid.

Bestuurlijke reactie (3)

Wij begrijpen dit advies en nemen dit mee binnen de bestuurlijke afweging van de inzet van de gehele capaciteit.

Conclusie 4

Zowel de gemeente als de betrokken netwerkpartners zijn zich ervan bewust dat de doelgroep nog niet volledig wordt bereikt en zetten zich in om het bereik te vergroten. Op dit moment is de sturingsinformatie over het gebruik van de voorzieningen minder uitgebreid dan mogelijk is. De gemeente stuurt nog niet op het verbeteren van de informatievoorziening.

Aanbeveling 4 (aan het college)

Rapporteer jaarlijks (per kalenderjaar) het gebruik van alle armoedevoorzieningen aan de raad, zodat er inzicht ontstaat in de ontwikkeling in de tijd. Op basis van deze sturingsinformatie kan de raad zich – in combinatie met cijfers over de risicocategorieën - een beeld vormen van de doeltreffendheid van het armoedebeleid en specifieke voorzieningen daarbinnen.

Bestuurlijke reactie (4)

Wij begrijpen dit advies. De rapportage Sociaal Domein is een document wat steeds in ontwikkeling is. Als het mogelijk is om meer voorzieningen in kaart te brengen en verbeteringen door te voeren zullen we dit gaan doen.

Tenslotte

Wij vertrouwen erop u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd. Bedankt voor uw inspanningen tot dusver. Wij wensen u veel succes met uw vervolgstappen. Mocht u nog vragen hebben, dan vernemen wij die graag van u.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'G.A.A. van Rijswijk-van Mook', with a long, sweeping horizontal stroke extending to the left.

De secretaris,
G.A.A. van Rijswijk-van Mook

Bijlage 3. Nawoord rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie stelt het op prijs dat het college een bestuurlijke reactie met een positieve toonzetting heeft opgesteld en constateert met genoegen dat het college de conclusies onderschrijft en de aanbevelingen ter harte neemt. Het is nu aan de raad om de conclusies en aanbevelingen te bespreken en het college al dan niet te vragen om opvolging te geven aan de aanbevelingen. Naar aanleiding van de bestuurlijke reactie wil de rekenkamercommissie de raad het volgende meegeven.

Het college geeft bij aanbeveling 1 aan zich in de geschetste rol als regisseur te herkennen en wil samen met de partners kijken hoe dit netwerk zo goed mogelijk vorm kan worden gegeven. De rekenkamercommissie waardeert dit en benadrukt dat vooral de actieve invulling van de regierol aandacht behoeft.

De rekenkamercommissie constateert dat het college de hoofdlijn van aanbeveling 2 overneemt en wil bekijken hoe ze verschillende groepen het meest gericht en meest passend kan benaderen. Ook wil het college signalen van armoede nog beter en eerder kunnen herkennen en bundelen. Tegelijk vindt de rekenkamercommissie het van belang te benoemen dat specifieke groepen een hoger risico lopen en dat het voor de gemeente mogelijk is een proactieve en risicogerichte benadering te kiezen.

Met aanbeveling 3 aan zowel het college als de raad wil de rekenkamercommissie aangeven dat alleen armoedebeleid niet volstaat. Er moet ook voldoende gemeentelijke capaciteit zijn om uitvoering te geven aan dat beleid. Het netwerk van partners kan floreren als ook de gemeente daarin haar rol pakt. Het helpt daarbij als partners en de gemeente elkaar kennen, er korte lijnen zijn en men op elkaar kan bouwen.

Het is ten slotte een goede zaak dat het college aanbeveling 4 ter harte neemt en de rapportage over het gebruik van de armoedevoorzieningen wil verbeteren. Het is voor de raad van belang om inzicht in het gebruik van voorzieningen te hebben om te kunnen toetsen welke voorzieningen de doelgroep helpen en welke ongebruikt blijven. Dit draagt bij aan beter inzicht in de doeltreffendheid van het armoedebeleid.